

Skärgård

Nr 2-2011, årgång 34

Tema: Konst och kultur

Tidskrift utgiven av Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi (SIÅA) för presentation av aktuell skärgårdsforskning samt diskussion kring frågor som rör skärgården och våra svenska kustbygder.

Webbsida: www.skargard.fi

Ansvarig utgivare: SIÅA

Redaktör: Håkan Eklund,
e-post: hakan.eklund@abo.fi

Tfn: +358 (0)50 5672 213,

Fax: +358 (0)2 215 4943.

Postadress: Arken, Fabriksgatan 2G,
20500 ÅBO, Finland.

Tryck: Fram, Vasa

Layout, bildbehandling och produktion:
Peter Siegfriids

Tidskriften Skärgård utkommer med 4 temaNumer per år.

Årsprenumeration (fortlöpande) kostar 40 € i Finland och 46 € utomlands. Lösnummer 14 €.

Prenumerationer via www.skargard.fi
eller Tove Österroos, tfn: (02) 215 4944, e-post: tove.osterroos@abo.fi, eller redaktör Eklund.

Ledningsgruppen för SIÅA

Ordf. Nina Söderlund, utbildningschef
suppl. Paula Lindroos, direktör

Katja Bonnevier, koordinator
suppl. Christjan Brander, utvecklingsdirektör

Pirjo Hoffström, företagare
suppl. Lena Marander-Eklund, akademilektor

Mikael von Numers, docent
suppl. Marko Joas, professor

Jan-Åke Törnroos, professor
suppl. Niklas Huldén, universitetslärare

Tapio Penttilä, skärgårdsombudsman
suppl. Gunilla Granberg, utvecklingschef

Marika Häggman, studerande
suppl. Anna Sundstén, studerande

Pärmen:

Storrams.

© Håkan Eklund 2011.

© 2011 Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi

ISSN 0356-9381

Välfärd handlar inte bara om pengar

Konst och kultur ger välfärd” heter ett förslag till åtgärdsprogram 2010-2014 som hittas i Undervisningsministeriets publikation 2010:17. Det handlar om ett tväradministrativt åtgärdsprogram som dåvarande kultur- och idrottsminister Stefan Wallin var med om att sätta igång. I september 2008 tillsatte han PD Hanna-Liisa Liikanen som utredare för beredningen av åtgärdsprogrammet och hon samlade runt sig en bredbasig expertgrupp på femton personer som ligger bakom den 23-sidiga rapporten.

SYFTET MED programmet är att främja välfärd och hälsa med hjälp av kultur och konst samt att öka delaktigheten på individ-, samfunds- och samhällsnivå. Programmet har tre fokusområden: 1) kulturell delaktighet och social gemenskap i vardagliga funktioner och miljöer, 2) konst och kultur i social- och hälsovården och 3) bättre hälsa i arbetslivet med hjälp av konst och kultur.

I slutrapporten har sammanlagt aderton åtgärdsförslag lagts fram som delats in i förslag som berör:

- lagstiftning, förvaltning och finansiering
- samarbete mellan den offentliga, privata och tredje sektorn
- ökning av forskningen och kunskapsunderlaget
- utbildning
- informationsspridning.

En läsvärd skrift för alla med intresse för utveckling av konst och kultur.

I VISIONEN fram till år 2015 utgår man ifrån artikel 27 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, närmare bestämt vars och ens rätt att njuta av och fritt ta del i samhällets kulturella liv. Rapportens första del handlar om ”göra, se, uppleva” på individnivå, det vill säga att var och en har rätt och jämlik möjlighet att själva skapa konst och delta i kulturverksamhet:

- oberoende av var man bor, lever och arbetar
- efter behag och förmåga samt enligt sina kreativa resurser

- hela livet igenom, även i föränderliga livssituationer och gemenskaper.

I rapporten skriver man att ”människorna söker och finner sin livskvalitet och välfärd genom självförverkligande, erfarenheter, konstupplevelser och andlig rikedom”. Ett antal exempel berörande just detta hittas i det tidskriftsnummer du nu håller i din hand.

DET ÄR INTRESSANT att i rapporten få läsa om det som så många av oss för länge sen kommit underfund med. Nämligen det att vår välfärd numera ökar endast i begränsad mån i form av materiellt välstånd; välfärd handlar lika mycket och icke-materiella värden. Detta har också en direkt koppling till vår miljö – är det värt att hugga ner de sista resterna av gamla naturskogar, röja bort vildblommornas visten i odlingslandskapet, ytterligare övergöda våra vatten eller placera vindmøllor i landskap som inte förtjänar att industrialiseras? Allt för att ännu tvinga fram lite mera pengar och ekonomisk tillväxt.

Har man det mest väsentliga som fyller våra grundbehov, är det inte ens viktigt med mera pengar och prylar. De lyckligaste människorna hittas sällan bland de allra rikaste, som ständigt jagar efter mera pengar, utan bland dem som hittat den rätta balansen mellan jobb, fritid, konst och kultur – men som kanske inte har så feta bankkonton. Allt har sitt pris, det är vi som avgör om vi är villiga att betala priset. I många fall handlar det om att avstå från något annat. Det är bara att göra egna empiriska studier genom att titta sig omkring i bekantskapskretsen.

MÅNGA SOM MÅR BRA hittas på sidorna i detta nummer. De som är i balans med tingens ordning är också en tillgång (och inbesparing) för samhället, som också rapporten visar på, de skriver ”att numera har också kulturens hälso- och välfärdsfrämjande effekter erkänts på politisk, administrativ och strukturell nivå”. På nätet hittas rapporten via adressen: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/opm17.pdf?lang=fi>

NÄR DETTA nummer kommer ut har de flesta inlett sommarsemestern. Oberoende om semestern tillbringas hemma eller utomlands så kan ingen undvika att ta till sig konst och kultur, som i sig är en av de viktigaste ingredienserna under semestern. Redan det att ligga i hängmattan med en god bok eller tidskrift, eller dito i stugan medan regnet smattrar på taket, är en hälso- och välfärdsbefrämjande aktivitet, när de egna batterierna effektivt laddas på nytt.

Den som aktivt, i stan eller ute på landet, söker upplevelser och evenemang blir inte besviken. Vi vet ju alla att vi bara hinner med en bråkdel av allt som bjuds ut; att välja och vraka är kanske det största problemet.

För oss som lever i förskingringen, brukar ett måstebesök gälla hemtraktens sommar-teater. I Österbotten, där lokala, uråldriga dialekter ännu fungerar som levande vardagsspråk, och sommar-teaterspråk, blir detta exklusiva språk ett språkbad av guds nåde. Också det en kulturdimension.

I ÅBOREGIONEN har kulturhuvudstadsåret skapat synlighet för ett brett spektrum av konstuttryck som också uppmärksammas långt utanför landets gränser. Många av konstverken och evenemangen har placerats ute "bland folket" runt om i Åbo.

Också skärgården har fått sin del via utställningen för samtidskonst, Contemporary Art Archipelago (CAA). Utställningen består av 20 nya platsspecifika verk eller evenemang av både internationella konstnärer och konstnärer bosatta i skärgården. Temat för utställningen är skärgården och dess framtid som en unik livsmiljö och ett unikt levnadssätt i förändring. Mera info om verken och deras placering hittas på www.contemporaryartarchipelago.fi ♦

Håkan Eklund, redaktör

Samtidskonst i skärgården

TEXT: NINA SÖDERLUND

Ett av de absolut största konstprojekten inom ramen för kulturhuvudstadsåret Åbo2011 är "Contemporary Art Archipelago" (CAA) som har sina rötter i Åbo och Åbolands skärgård. CAA kommer också att kunna upplevas i skärgården, men är samtidigt mycket internationellt till sin karaktär.

Den åboländska skärgården har sedan flera år fått ta emot många konstnärer som slagit ner sina bopålar här och blivit aktiva och livgivande delar av lokalsamhället. Fast det har funnits utställningar och konstevenemang på olika håll också hittills, har det ändå funnits behov av något riktigt stort som hämtar helt nya besökare till skärgården, men som också är en del av skärgårdens innersta väsen. Något som alla som bor här och som inte alls sysslar med konst kunde ha glädje och inspiration av.

En konstnärlig fläkt

CAA verkar vara just det vi länge väntat på: en kombination av helt nya grepp, en fläkt från den stora världen med en stark prägel av de lokala konstnärerna och stående stadigt i vårt hotade skärgårdshav med sin säregna historia och kultur. Konstnären Pia Rousku-Hellgren i Korpo har konstaterat att det har varit en fantastisk upplevelse också för konstnärerna i skärgården att få möta andra konstnärer från USA, Kroatien eller Indien då de vintertid har vistats i skärgården för att planera sina egna konstverk. Också dessa utländska gäster kommer att för resten av livet ha en särskild plats i sitt hjärta just för skärgården och dess invånare.

Jag hoppas verkligen att många denna sommar ger sig tid att med förbindelsebåtarna åka ut i vår genuina åboländska skärgård och ta till sig de upplevelser dessa konstverk kan ge.

Mer än utställning

Väldigt få av konstverken kan upplevas i sk traditionella utställningslokaler. De flesta finns utanför dem och här knyts konsten ihop med den unika skärgårdsmiljön. CAA-utställningen kan upplevas på olika håll i skärgården, både från kryssningsfartyg och småbåtar, via landsväg och virtuellt, på ett ensligt skär och i havet, på en landsvägsfärja och på radiovågorna. Verken granskar frågeställningar om framtiden för skärgårdens invånare och miljö med hjälp av olika konstnärliga medel. De kan ta sig uttryck som tex en självständig ö-valuta, ett alternativt sjökort på förbindelsefartyget, invånarnas personliga berättelser om klimatförändringen, science fiction-framtidsvisioner av skärgården, trädgårdsskötsel under vatten eller en skör naturäng av glas.

CAA är mera än en utställning: konstnärsresidens och olika evenemang ger skjuts åt utställningen. Allmänheten kan bekanta sig med verken och upphovsmännen under guidade turer och konstnärspresentationer, samt delta i workshopar riktade till olika målgrupper.

CAA väver fram kontakten mellan stad och skärgård och reflekterar kring de frågor som berör Åbo skärgård som en unik livsmiljö och Östersjöregionens framtid. I samband med utställningen ordnas och har ordnats tvärvetenskapliga evenemang för allmänheten. Olika publikgrupper blir delaktiga i projektets samtliga faser samtidigt som en stabil grund läggs för en fortsatt dialog och ett fortsatt konstnärligt arbete. Taru Elfving och Lotta Petronella är kuratorer och konstnärliga ledare för CAA. Väståbolands stad är huvudman för projektet.

Symposium i augusti

En vetenskaplig diskussion om skärgårdens framtid väcks under symposiet Archipelago Logic: Towards a Sustainable Future (Åbo Akademi) den 26–28.8 som ordnas i samarbete mellan Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi och CAA. Symposiumet kommer att äga rum dels i Åbo fredagen den 26 augusti och dels i Skärgårdscentrum Korpoström under lördag och söndag. Det genomgående temat är mångvetenskaplighet, utgående från hur konsten på ett tydligare sätt kunde utnyttjas inom andra vetenskapsområden. En del av symposiet ordnas till sjöss för att deltagarna skall kunna upp-

leva konstverken på nära håll, delvis tillsammans med konstnärerna. För närmare information, se www.abo.fi/archipelagologic

KONSTNÄRER OCH DERAS KONSTVERK

Här följer ett litet urval av allt som finns att erbjuda, resten kan man hitta på adressen www.contemporaryartarchipelago.fi

Renja Leino

Konstnär Renja Leino deltar med en audiovisuell installation och ljudverk. Hon bor i Korpo och Åbo och lyckas i sina verk med ljud och rörlig bild göra havsvindens oavbrutna närvaro och betydelse i skärgården kännbar. Leinos nya verk består av en samling berättelser av öbor om deras erfarenhet av vinden. Berättelserna flyter smidigt mellan och genom två språk, svenska och finska, likt det vardagliga livet i skärgården.

Naturfenomen, omväxlingar i vädret och klimatet har en förhöjd effekt på öbornas vardag i jämförelse med stadsborna. En av de berättelser som Leino spelat in är av ett äldre par bosatt i den yttre skärgården: Under flera decennier hade de samlat drivved som spolats iland på deras karga ö. De behövde aldrig köpa ved förrän senaste sommar då det för första gången inte fanns tillräckligt med drivved att finna. Har vindarna vänt?

Den audiovisuella installationen visas i fyren på Utö. Ljudverket kan även höras på radiofrekvensen 95.9 Mhz när man kommer till skärgårdens första färja, från Pargas till Nagu, samt i närliggande områden.

Sussi Henrikson

Sussi Henrikson, bosatt i Nagu, bidrar med en ofentlig skulptur och utställning. Hennes tema *Utbyggnaden av vindkraften* har väckt heta diskussioner i skärgården på grund av områdets känsliga miljö och dess högt uppskattade naturliga landskap. Skulle traditionella väderkvarnar utplacerade utmed öarna vara mer passande än moderna vindkraftverk susande högt över horisonten?

Sussi tar del i diskussionen om vindkraftens estetik genom att skapa en egen tolkning av väderkvarnen i stil med det formspråk som associeras med skärgårdsromantik. Hon erbjuder även öbor

Skulpturen finns vid Skärgårdsvägen nära Nagu kyrkby och på Galleri Lanterna i Nagu den 15.7 -28.8.2011. © Sussi Henrikson.

och gäster en möjlighet att skapa modeller av sina egna ideala väderkvarnar för uppvisning i Galleri Lanterna i Nagu. Med projektet vill Henrikson skapa en diskussion inte enbart om för- och nackdelar med vindkraft utan även om den starkt laddade tanken på skärgårdens estetiska värde.

Sandra Nyberg

En av de största utmaningarna för de lokala samfunden är att finna arbete som försörjer livet året om i skärgården. Konstnären Sandra Nyberg, bosatt i Pargas, vänder på tanken på avståndet mellan hem och arbete. Hon har skapat ett mobilt galleri och arbetsrum, som hon placerat på en avlägsen plats i Korpo. Varje morgon under en månad reser hon till sitt galleri, spenderar en åtta timmars arbetsdag mitt i naturen och reser tillbaka till kvällen till sitt hem i skärgårdens urbana utkant Pargas. Denna process och det som det må resultera i visas för publiken i det mobila galleriet under hela sommaren som finns utmed vägen till Rumar i Korpo.

Janne Gröning

Skärgårdsbilderna av den självlärd naturfotografen och ekologiske lantbrukaren Janne Gröning från Kestiö (Iniö) har under de senaste åren blivit mycket populära. Med sina fotografier skapar Gröning en installation på Galleri Lanterna i Nagu, som förvandlas till ett tempel för det idylliska landskapet. Utställningen följs av en serie händelser med fokus på den ekologiska nöd som finns i området och diskuterar vad som kan göras för att landskapet kan bevaras för kommande generationer.

Antonia Ringbom

Animatören och filmaren Antonia Ringbom från Korpo skapar för CAA en förhandssekvens för hennes kommande animerade långfilm Arkipelli-

na, som behandlar livet i skärgården och dess komplexa ekologi – ett tema som går igenom hela hennes produktion. Hon samarbetar även med konstnärerna Kalleinen, Kochta-Kalleinen och Andersson i deras filmer Archipelgo Science Fiction för utställningen.

Ringboms nya verk kommer att visas tillsammans med hennes tidigare filmer, bland annat Iso-la, på Skärgårdscentret i Korpoström. Hennes nya animationer som är en del av Archipelgo Science Fiction visas både i Korpoström och ombord på kryssningsfartyget Silja Europa.

Armi Nurminen

Armi Nurminens skulptur fungerar både som ett konstverk och som ett konstgjort rev på havsbotten. Ljuset spelar kring de skalliknande formerna medan de bildar skydd för småfiskar och annat marint liv. Stegvis finner skulpturen sin plats i det ekologiska systemet och blir till en del av landskapet under vattenytan.

Forststyrelsen kommer att följa och dokumentera förändringarna. Skulpturen finns på havsbotten vid ön Dalskär. Det är en bestående del av en ny undervattensnaturlig planerad av Forststyrelsen i Skärgårdshavets nationalpark. Skulpturen kan ses genom att simma, snorkla eller dyka.

Pia Rousku

Konstnären Pia Rousku har för sommaren 2011 skapat ett omfattande miljökonstverk på ett odlat fält vid sitt hem i Korpo. Kasserade gamla fönsterrutor ges ett nytt liv i en installation där de bildar ett glittrande nät som fångar den osäkra karaktären i balansen mellan människorna och jorden.

Fältets gröda kommer att växa genom och runt konstverket, som reflekterar växlingarna och förändringarna i den omgivande naturen, ljuset och färgerna genom sommarmånaderna. "I glasets bräcklighet återklingar jordens sårbarhet", beskriver konstnären sin inspirationskälla. Glas är samtidigt ett naturligt material och något som människan framställt, och likt miljön kräver det respekt och omvårdnad.

► Ovan: Mare Amore. © Janne Gröning. Galleri Lanterna i Nagu 15.6 - 13.7.2011. Mitten: Ur filmen Arkipelinna. © Antonia Ringbom. Nedan: Rouskus verk finns i byn Retais i Korpo, bredvid Hotel Nestor © Pia Rousku.

Keramisk installation/offentlig intervention. © Anna Nyréen.

Anna Nyréen

Konstnären Anna Nyréen, bosatt i Nagu, för samman konceptuellt och socialt engagerade tankegångar till en dialog med keramikens materialitet och kännbarhet. För CAA fortsätter hon ett pågående projekt som undersöker det fysiska mötet med keramiska föremål. Hon har tidigare uppmuntrat människor att röra vid och hålla föremålen. Här är hon särskilt intresserad av frågor om det kollektiva, offentliga rum och behovet av vård. Nyréen har valt att skapa oväntade möten vid busshållplatser, anspråkslösa platser för tillfälliga avbrott och väntande, utmed Skärgårdsvägen. Avfärdens tema går som en röd tråd genom hennes offentliga intervention.

Nyréens installation kan mötas slumpvis på ospecificerade platser i Korpo och Nagu. Hon deltar även i Elin Wikströms verk på Skärgårdscentret i Korpoström.

Kortfilmer

Hur kommer Åbolands skärgård att se ut om 100 år? Är det Europas populäraste turistmål? Ett militärt skyddsområde? Eller kanske ett marint forskningsområde ägt av en förmögen vetenskapsman

Konstnärerna Tellervo Kalleinen och Oliver Kochta-Kalleinen (Helsingfors skärgård) producerar en serie sci-fi filmer i samarbete med den svenske filmaren Henrik Andersson. Skärgårdsborna deltar som skådespelare i visionerna om den framtida skärgården i filmer vars berättelser baseras på lokalbornas egna rädslor och förhoppningar.

Skäggiga skärgårdskarlar under sci-fi filminspelning.

Kortfilmerna kan ses på Skärgårdscentret i Korpoström och ombord på fartyget Silja Europa, som färdas dagligen genom skärgården mellan Åbo och Stockholm.

Miljökonstprojekt & installation

Den svenska konstnären Elin Wikströms konstverk når både över och under havets yta. De un-

dersöker en rad betydelser som förknippas med naturen såväl för individen som inom en kollektiv ram. Å ena sidan fokuserar Wikström på sjögräs, en utrotningshotad art som spelar en viktig roll för balansen i det marina ekosystemet. Å andra sidan knyter Wikströms arbete samman hem runtom i Skärgårdshavet genom ett växtsamlingsprojekt där människor inbjudits att skicka sticklingar från sina inomhusväxter till CAA.

Utställningen på Skärgårdscentret i Korpoström presenterar projektet i hela dess komplexitet, där hemmiljöer vävs samman med den offentliga miljön och dessa båda med de lokala och globala aspekterna av våra investeringar i naturen. För varje ny hushållsplanta kommer ett stycke sjögräs att planteras på en ny plats i samarbete med Christoffer Boström och andra marinbiologer vid Åbo Akademi. Konstnären och forskarna dokumenterar utvecklingen för varje ny planta under sommaren 2011 och även tre år framåt. En rad offentliga evenemang kommer att arrangeras i Korpoström i samband med projektet.

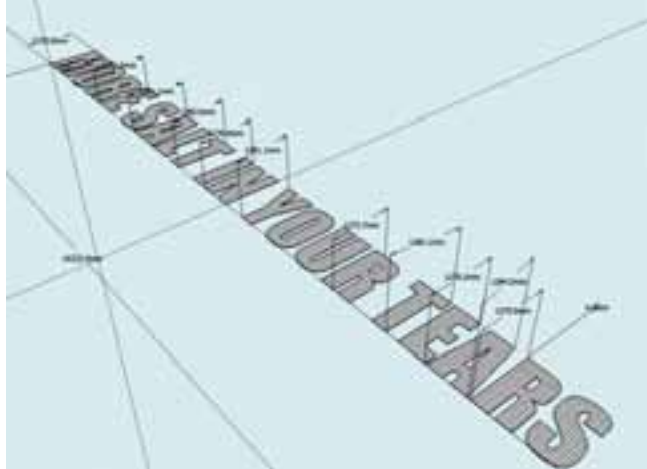
Textskulptur

Raqs Media Collectives textuella skulptur för Östersjön påminner oss om smaken på våra tårar och den märkliga dragningskraft som stora vattenmassor har. Om den globala varningen om klimatförändringar inte tas på allvar, kan Östersjön en dag få högre salthalt och dess unika ekologiska system gå förlorad. Men tills dess är våra tårar saltare. Med detta arbete hoppas Raqs Media Collective att detta skall bestå.

När det indiska Raqs Media Collective besökte Åbolands skärgård under hösten 2010 drogs deras uppmärksamhet till den låga salthalten i Östersjön. Varför kallas det för ett hav? Marinbiologerna bekräftade detta: Östersjön är egentligen inte ett hav, utan har bräckt vatten som en stor flodmynning. Detta är grunden för dess problem och för fragiliteten för hela ekosystemet.

Verket kan upplevas som en flytande spegel av havets tankar, utmed den livliga sjörutten mellan Galtby i Korpo och Houtskär. Den kan ses både från småbåtar, färjor, förbindelsebåten till Kökar på Åland och från kryssningsfartygen till och från Stockholm.

◀ Både sjögräs och hushållsplantor ingår i Elin Wikströms konstprojekt. Sjögräsbilden © Christoffer Boström, Åbo Akademi.

Textuell skulptur för Östersjön. © Raqs Media Collective

Diskutera och skratta

Som en avslutande kommentar vill jag ännu uppmuntra till diskussion och debatt om vad konst är, och hur man upplever de olika CAA-konstverken. Det är garanterat att man redan nu sitter på barer och i båtar och gör det, eller skrattar gott åt kulturknuttarnas tassigheter. Det får man så gärna göra. Jag har själv (tyvärr) ingen utbildning på det här området, men min mor studerade vid Ateneum på 1930-talet och även om livet ledde henne in på helt andra banor (det blev i stället att valla karellarnas får, att sköta grisar, rensa strömming och lägga in gurkor) så utnyttjade hon sin konstnärliga utbildning i de mest vidunderliga situationer hela livet ut. Därför är jag övertygad om att ett större kunnande inom konst och design i högsta grad gynnar vår utflyttningshotade skärgård.

Själv gjorde jag misstaget att tro att en i buskarna parkerad äldre bil var ett av konstverken, tills jag upptäckte det egentliga konstverket som var placerat några hundra meter framåt. Ett gott skratt förlänger livet och brukar få kreativiteten att flöda. Men i grunden är CAA ett mycket allvarligt projekt: oron för vårt gemensamma förorenade hav kan vi alla enas omkring. ♦

Artikelförfattaren

Nina Söderlund är ordförande för ledningsgruppen för Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi

Adress: Ramsö, Hermistostigen 15
21660 NAGU

e-post: nina.soderlund@abo.fi

www.contemporaryartarchipelago.fi
www.abo.fi/archipelagologic

Kimitoöns konstförening

TEXT: BIRGIT ASPLUND

BILD: MATS ASPLUND

*Kimitoöns konstförening rf -
Kemiönsaaren taideyhdistys ry*

Vi gläder oss över att i 38 år ha verkat på Kimitoön, Konstens ö, där den inspirerande skärgårdsmiljön och en mångfald av kultur inom olika konstnärliga uttrycksformer har bidragit till att möjliggöra och berika vår kulturgestaltning inom bildkonsten.

Poeterna tillhandahåller pärlorna, filosoferna tråden. För oss utgörs pärlorna av den enskilda medlemmens skapelser och tråden hur vi gemensamt för fram det skapade! Trådens flätning är beroende av vår förmåga att samarbeta, se helheten, samla ny kunskap och nya intryck för att dela med oss av samt att kunna inspirera varandra och vara öppna och trivas tillsammans. Föreningens styrka är beroende både av pärlornas och av trådens kvalitet.

Konsten är för oss inte längre bara en produkt utan också en social relation som ger kraft och stimulans.

1970-talet utgjorde ett gott årtionde för bildkonsten i vår bygd. På Kimitoön fanns det många som var intresserade av konst, många målade, skulpterade, gjorde träsniden, skapade – tiden var mogen för bildande av en konstförening på Kimitoön.

DE ÅBOLÄNSKA konstlägren föddes år 1973 i Strömme, Kimito och blev från början en succé; dess moder var Eva von Weissenberg. Samma höst sammankallade konstombudsmanen i Dragsfjärd intresserade till gemensamma målarkvällar. Den 15 maj 1974 bildades Konstklubben i Dragsfjärd. Konstklubbens verksamhetsområde kom att omfatta Dragsfjärd, Kimito och Västansfjärd. Vid kommunsammanslagningen år 2009 ändrades föreningens namn till Kimitoöns konstförening rf - Kemiönsaaren taideyhdistys ry.

FÖRENINGEN ÄR tvåspråkig och har runt 120 medlemmar, konstnärer, amatörmålare och konstintresserade. Utställningar, konstexkursioner, må-

larläger både i hemlandet och utomlands, kurser, föreläsningar och konstträffar ingår i föreningens verksamhet. År 2009 startade konstföreningen en fotosektion för medlemmar intresserade av fotografering och fotokonst. Genom samarbetet inom Våra Skärgårdars Konstgille har konstföreningen tillgång till ett livaktigt och brett nätverk med andra konstföreningar i Östersjöns skärgårdslandskap.

UTSTÄLLNINGAR och skolning har speciellt prioriterats. Utställningsverksamheten har varit synnerligen livlig. Cirka 400 utställningar har ordnats. Av dessa har 40 grupputställningar visats utanför Kimitoön. De sju Ström-Art utställningarna med experimentell konst går till hävderna som föreningens intressantaste och mest arbetskrävande projekt.

Många medlemmar har ställt ut under temat "Månadens målare". Trettio två sommarutställningar har anordnats på Söderlångvik, den första år 1978. Många är även de gästutställare som under årens lopp inbjudits till vår ö.

Kimitoöns kommuner och församlingar, Konstsamfundet, Blåsmusslan och Kasnäs badhotell har genom att erbjuda utställningsutrymmen gjort denna mångfald av utställningar möjlig. För aktiva amatörmålare och konstnärer har detta antal utställningar inte varit nog. Oräkneliga separatutställningar har hållits och också ett rikt deltagande i andra utställningar har aktiverat och berikat föreningens medlemmar.

Konstföreningen vill med sina utställningar stimulera intresset för konst och på möjligast nära håll, för sin konstpublik, erbjuda utställningar som ger kunskap om och förståelse för konst.

BARNKONSTSKOLAN startades 1988 med grupper i Dragsfjärd och Kimito. Idag har Kimitoöns vuxeninstitut tagit över ansvaret för denna värdefulla skolning. Föreningen bistår med material. Skolning i måleriets svåra konst har många av föreningens medlemmar erhållit genom god kursverksamhet i ovan nämnda institut och ett rikt konstlitteraturutbud i ortens bibliotek. Inspirerande och utvecklande är de konstläger som ordnas under ledning av kunniga konstnärer. Inbjudna konstnärer och konsthistoriker öppnar dörrar till bildkonstens mysterier och historia.

Studiecirkeln "Konsten i Finland" startades 1979 kring boken med samma namn. Denna verksamhet

▲ Adam Korpak – Månadens konstnär, utställning i Dalsbruk, Kimitoön 2011.

har gett oss anledning att anordna exkursioner till landets kulturlandskap och konstcentra. Nivån på konstföreningens utställningar har kontinuerligt höjts. Vi har också med vidöppna ögon betraktat konsten i ett mera globalt perspektiv. Bildspråket är internationellt – kunskap ger mersmak!

FÖRUTOM de starka konstupplevelserna som deltagarna får under våra konstresor ger de nya inspirerande miljöerna impuls till konstskapande. Efter varje konstresa följer en uppföljningsutställning.

Vi hyr vår konstbuss med en "stoppvänlig" chaufför som alltid väljer den smala vägen framom de stora allfartsvägarna. Vi lever bohemiskt med stor picknickkorg i bussen, bor på folkhögskolor och tar målningspauser när än motiven dyker upp. Ord som jakt, shopping och turistresa är tabubelagda.

VÅRA KONSTRESOR är handsmidda för deltagare som vill måla och fota, besöka konstmuseer och gallerier, söka upp konstnärer i deras ateljéer och få träffa människor i andra konstföreningar. Stannar vi en längre tid på en ort vill vi gärna ha en lokal konstnär som vår konstlärare eller konstkritiker.

Vid besöken i Dragsfjärds vänorter i Norden har vi även i presentationssyfte tagit med egna utställningar i vår konstbuss. Förutom konsten prioriteras naturupplevelser och besöksortens speciella kulturutbud.

Till exempel under konstresan "Från norr till söder" i Bohuslän, där målningsstoppen var många, beundrades Tanums hållristningar, besökte Grebbestads folkhögskola med konstlinje och

Gerlesborgs konstkola. Ströget i Smögen inspirerade alla, Göteborgs kulturutbud guidades av en vän till en vän. Tack vare att resans huvudmål, Nordiska akvarellmuseet på Tjörn, låg i Bohuslän fick vi ta till oss denna fantastiska skärgård.

Målningsresorna i vårt eget land har varit många. De som gjorts till de nordiska länderna har haft inriktning på öar, som till exempel Bornholm, Gotland, Lofoten. Även Rysslands och Frankrikes konstskatter har under flera turer avnjutits. Kontakter till konstföreningar i Estland och Lettland har skapats via målarresor i dessa länder. Världen är fylld av konst – en källa att ösa ur!

NÄR FÖRENINGEN besökte ARS-83 i Helsingfors verkade den som en idéspruta till föreningens intressantaste och mest arbetsdryga projekt: "Ström - Art" står för mycket av det leksinne, den födomsfrihet och munterhet som finns i nutidskonsten. Ström-Art utställningarna har varit föreningens rymdresa i konst som befinner sig i tidens puls där det moderna är både tillfälligt och förgängligt, men även evigt och oföränderligt. Under åren 1984 till 1997 föddes vid Strömma kanal i Kimito sju utställningar kring följande tema:

Ström-Art 84 "Återanvändning"
Ström-Art 86 "Händer i konsten"

Ström-Art 88 "Form och Ljus"
Ström-Art 90 "Björnens år"
Ström-Art 92 "Tidvatten"
Ström-Art 94 "Gudarnas Gudar"
Ström-Art 97 "Oxens år"

Jan-Erik Andersson i ÅU den 19 juni 1984:

"När konst är som bäst ger den en påstöt, en impuls som ger utrymme åt människors egen kreativitet. Öppnar vägen, ger möjligheten att lära sig att själv uppleva, se och göra."

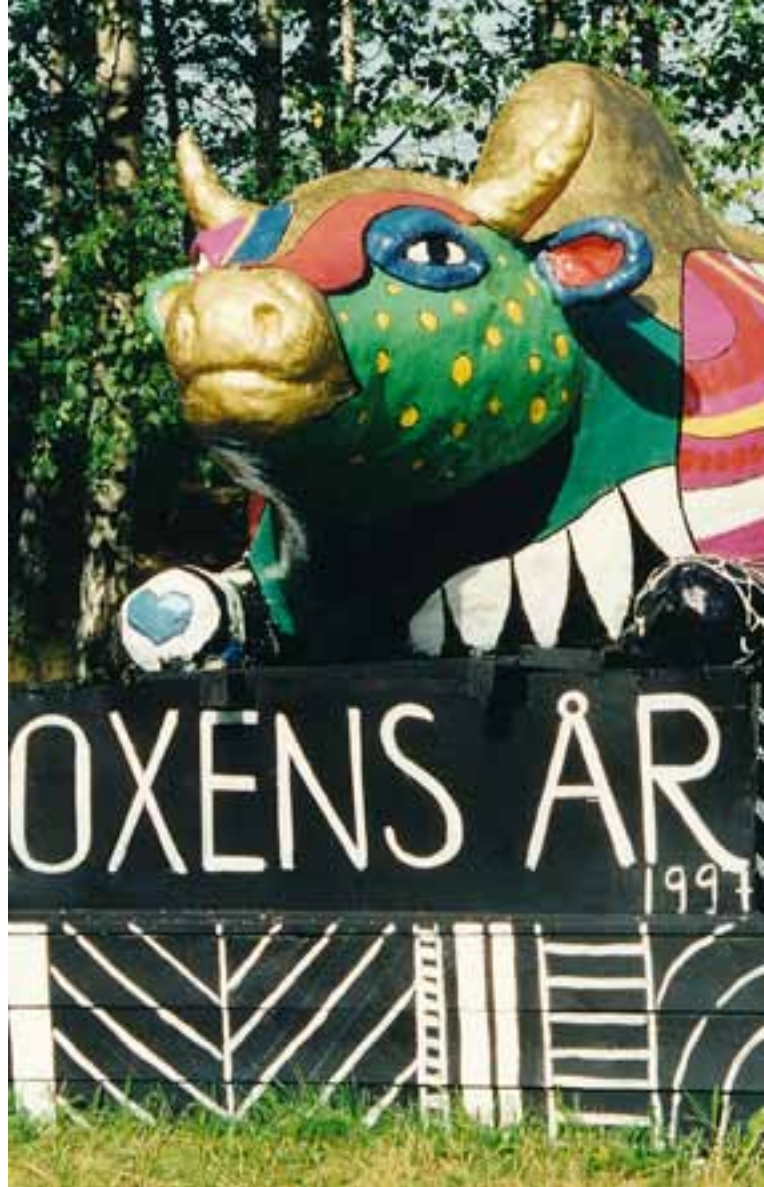
(Skrivet på dörren till båthuset/utställningshallen).

"Och man kan säga att hela evenemanget väl uppfyller den devisen. Hela utställningen eller tillställningen strålar av enorm skaparglädje och arbetslust, som tränger in i en och värmer."

◀ Bilder från konstlägret i Labbnäs, Kimitoön 2009.

▼ Ström-Art 1998. "I vitt".

Ström-Art utställningarna har varit föreningens rymdresa i konst som befinner sig i tidens puls och där det moderna är både tillfälligt och förgängligt men även evigt och oföränderligt.

I VÅR FÖRENING känner vi just nu av trenden att flytta från städerna till vår vackra ö för att jobba på distans, som konstnär, eller som pensionär bo en längre tid i sina sommarstugor – och då ansluta sig till ortens konstförening.

Medelåldern är hög i vår förening. Vi har barnkonstskola på ön men våra ungdomar måste efter grundskola eller gymnasium få sin yrkesutbildning på annan ort. Återvänder de överhuvudtaget till hemorten står yrkesliv och familjebildning främst på agendan och bildkonstintresset får stå över tills tid finns.

Fotokonsten ligger i tiden, en konstform som tack vare dagens teknik inte är lika tidskrävande som måleriet. Med vår fotosektion kan vi locka till oss fler medlemmar. Högst på planeringslistan står bildandet av en egen ungdomssektion ledd av unga konstnärer som kunde ta upp den fallna manteln och inleda ungdomsverksamheten med nya Ström-Art happenings -projekt i tidens anda med processkonst, action painting, jordkonst etc.

FRAMTIDEN ÄR fylld av visioner. En egen centralt belägen grafikverkstad skulle sitta bra. Dock finns ett orospöke: kommer föreningen att alltid ha tillgång till en ändamålsenlig och stor utställningshall som den vi idag använder? En livsnödvändighet för fullödlig konstföreningsverksamhet.

Idag målar och fotograferar vi för årets många utställningar, gläder oss över den kommande konstexkursionen till Ateneum för att se "Vardagens hjältar" och foto- och målningsdagarna på Utö. Med tillförsikt kan föreningen nu arbeta målmedvetet och ge den vederkvikelse i glada färger, i ljusa men fördjupande livsformer, som nutidsmänniskan söker på den andliga odlingens verksamhetsfält. ♦

▲ Akvarellen "Fiskebodarna" av Birgit Asplund är målad i Grebbestad under en konstresa till Bohusläns skärgård i Sverige.

*Kimitoöns konstförening rf -
Kemiönsaaren taideyhdistys ry*

Kimitoöns konstförenings sommarutställningar 2011

i Söderlångvik gårds utställningshall:

15.5–30.6 Fotosektionens utställning

1.7–31.8 Målarnas sommarutställning

(Även öppen lördagar och söndagar i september)

Artikelförfattaren

Birgit Asplund är akvarellist och ordförande för Kimitoöns konstförening.

Adress: Doktorsvägen 1,
25900 DALSBROK

Tfn: +358 (0)2 466 1072 (Dalsbruk)

+358 (0)2 465 7206 (Nagu)

e-post: ba.ma@pp.inet.fi

Våra skärgårdars konstgille

TEXT: BIRGIT ASPLUND

BILD: MATS ASPLUND

Under de senaste tio åren har föreningen aktivt sökt och skapat kontakter med andra bildkonstföreningar kring Skärgårdshavet och Ålands hav. Under Skärgårdskulturs kulturting år 2004 på Kimitoön i Kasnäs bildades **Våra Skärgårdars Konstgille** av representanter för konstföreningar kring Skärgårdshavet och Ålands hav. År 2009 utvidgades samarbetet till att även omfatta svenskbygderna i Estland.

Följande föreningar ingår i Våra Skärgårdars Konstgille:

- Kimitoöns konstförening
- Pargas konstklubb Pictura
- Åbo konstklubb
- Ålands konstförening
- Refsnäs kulturstation
- MTU Läänemaa Kunstvara
- MTU Haapsalu Loomekeskus

VÅRA SKÄRGÅRDARS KONSSTGILLE är ett samarbetsforum för skapande av nya aktiviteter, för att ge ett breddat perspektiv och sammanföra befintlig kunskap och för att ge bildkonsten en mer framträdande position inom skärgårdskulturen. Under den årliga konstnärsträffen, Konstsympaticumet, går man igenom verksamhetsformerna och planerar kommande aktiviteter.

I år (2011) är det Refsnäs kulturstation i Roslagen som inbjudit Våra Skärgårdars Konstgille att hålla konstsympaticumet i Roslagen och Pargas konstklubb anordnar tillsammans med Axxell årets konstläger i Pargas. Årets samarbetsprojekt "En strimma hav" blir en konsthappening i Åboland tillsammans med skärgårdskörerna från Roslagen, Åland och Åboland samt Våra Skärgårdars

Konstgille. Konstnärerna har låtit sig inspireras av sångarnas repertoar.

VÅRA KULTURBROAR är byggda och körbara. I ett så här fritt uppbyggt samarbete utan byråkrati, är det helt upp till föreningarnas aktivitetsnivå hur och när de använder dessa kontaktmöjligheter.

Samarbetets betydelse för vår förening:

- inspirerar, ger nya infallsvinklar och idéer för praktiskt föreningsarbete
- tipsar varandra via föreningarnas informationsblad om nya konstaktiviteter, lyckade satsningar, konstresor etc
- rekryteringen av konstlärare och föreläsare har underlättats
- avnjuter möjligheten att i alla sammanhang få kommunicera på eget modersmål.
- speciellt glädjande är att numera ha konstnärsvänner och näbara kontaktpersoner i våra fyra skärgårdar
- ur arrangörs-synvinkel har vi fått stor hjälp tack vare utlokaliseringen av det Åboländska konstlägret
- att på ort och ställe få en regions kulturliv presenterat av lokala kontakter ♦

Artikelförfattaren

Birgit Asplund är akvarellist och ordförande för Kimitoöns konstförening.

Adress: Doktorsvägen 1,
25900 DALSBROK

Tfn: +358 (0)2 466 1072 (Dalsbruk)

+358 (0)2 465 7206 (Nagu)

e-post: ba.ma@pp.inet.fi

◀ Bilder från konstsympaticum i Haapsalu, Roslagen, Åland och Åboland. © Mats Asplund.

Skärgårdsmotiv som förmedlar värme och sommar

Uno Schoultz drömde om att bli arkitekt, men studierna i Helsingfors blev för kostsamma så Uno fick istället börja vid Konstföreningens Ritskola i Åbo 1912.

TEXT: GUN HERRANEN

▼ Nagu Berghamn hörde till de utskärsbyar, där Uno Schoultz fann sina skärgårdsmotiv. Tavlan var en födelsedagspresent, en gåva från syskonen, till Aima Adolfsson. Målad under 1940-talet. Foto: Per-Johan Lundsten.

Avgångsbetyget från Ritskolan 1916 var undertecknat av Victor Westerholm och Ragnar Ungern. Samtida elever var Ali Munsterhjelm och Johannes Paavola, båda kända som Åbokonsnärer. I längden blev Åbomotiven utslitna, åtminstone i Unos tycke. Men brödfödan var nog så väsentlig.

Av Ritskolans elever läsåret 1911-12 var det bara 'sömliga' av eleverna som i slutet av vårterminen målade 'friluftsmotiv', bla Klosterbackens pittoreska gränder och prång. Till dem hörde Uno Schoultz och Johannes Paavola. Deras lärare, Axel Haartman, hade nämligen i ÅU 1908 skrivit om det då rivningshotade området Klosterbackens bevarande. Samtidigt blev friluftsmåleriet en ny undervisningsform.

Från Vladivostok till Åbo

Uno Schoultz var född i Vladivostok 1887. Det är lätt att glömma att Vladivostok då fanns inom samma lands gränser som Storfurstendömet Finland, inom det stora ryska riket.

Unos far Carl Johan Schoultz, sedermera känd Åbofotograf, hade 1868 som nyutbildad farmaceut deltagit i den sk Höökska expeditionen till Amur, som var ett kommunistiskt experiment. Experimentet misslyckades slutligen då delägarna kom i delo med varandra. Var och en fick därefter pröva sina egna vingar och Carl Johan blev tigerjägare. Han landade så småningom i Vladivostok, där han fick en god ställning i staden och började på egen hand lära sig fotografering. Han gifte sig 1877 med Marie Louise Barck, som var hemlärarinna hos guvernörsfamiljen Erdmann.

I Vladivostok föddes familjens fem barn. När äldsta barnet uppnådde skolåldern ansåg föräldrarna att barnen skulle få finländsk skolning. 1891 avreste familjen från Vladivostok med båt via Kina, Indiska Oceanen, Suezkanalen, Italien och Tyskland och så till Åbo, där familjefadern köpte en gård vid Tavastgatan och etablerade sig som fotograf. Ateljén och en affär för fotoartiklar öppnade han 1892.

Uno, familjens fjärde barn i ordningen, var alltså bara 5 år gammal när familjen etablerade sig i Åbo. Student blev han från Åbo svenska klassiska lyceum 1907.

Brödfödan

Efter tiden i Ritskolan gällde det förstås att klara brödfödan. En tid var Uno intendent för Nådendals badinrättning. 1917 deltog han som sanitär i inbördeskriget. Och 1919 gifte han sig med Elsa Colliander. Sitt första hem hade de i det Spoofska husets vindsvåning (numera Teologicum). Unos föräldrar bodde i det sk Reuterska huset, som liksom det Spoofska huset tillföll Åbo Akademi.

I det stora stenhuset, Slottsgatan 31, hade man i bostadbristens tider inrett lägenheter i två våningar ovanför Stentryckeriet, kallat 'Hemgården'. Dit flyttade båda familjerna och Uno fick där goda vänner som sjöng och spelade gitarr.

På 1920-talet fick han i uppdrag av Åbo Kakelfabrik att kopiera kakelugnarnas utsmyckning på Åbo Slott för deras räkning. Han målade också personporträtt av vänner och märkesmän, bla av Ludvig Jönsson (ägs av WAM, finns i stadens ämbetsverk), den gode vännen Frey Österblom, av klasskamraten John Petterson och av bankmannen Jon Hartman. Kvinnoporträtt målade han bla av professorskan Gadolin och dottern Rubia samt av Adèle Weman (Parus Ater) i Kimito.

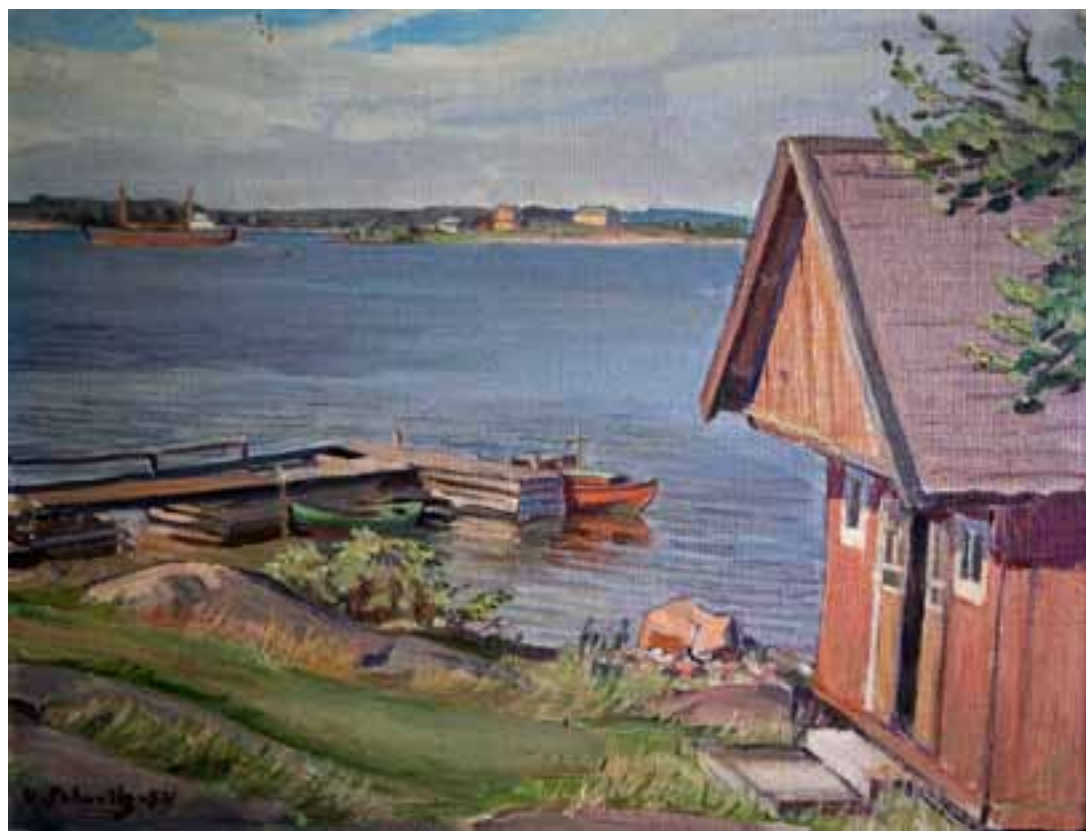
Somrarna tillbringades Nagu

Från 1920 var Uno Schoultz med familj sommarvärd på Stora Södergrund hos Hulda och Albin Liljelund, där fadern Carl hade bott sedan 1914 på sina fisketurer från Åbo. Hulda Liljelund sålde Södergrund 1929. Uno köpte en udde i närheten och ett sommarhus stod färdigt 1931. Sommarhuset Bjerkvik hade Uno ritat och låtit bygga med lokala krafter. Bjerkvik blev utgångspunkten för otaliga målarfärder till Nagu utskär.

Vyer och landskap, hav och båtar

Som konstnär var Uno Schoultz trogen sin stil: Åbovyer, akvareller, porträtt och skärgårdsmotiv. Gemensamt för många av hans stadsvyer och skärgårdsvyer var att han gärna målade vatten och stränder med båtar. Bland tavlorna med vyer från Åbo finns flera hamnmotiv och motiv med ångbåtar i Aura å.

Varje tavla har sin egen bakgrund och historia – till exempel under krigsåren var det vanligt att man uppvaktade vänner och släktingar på jämna födelsedagar med en tavla. Han målade så att säga på beställning.

Tavlorna som väckte min nyfikenhet på "Kluddaren", som han kallade sig själv, är målade på Lohm. Den ena är det givna motivet men med Unos val av vinkling. Den andra tavlan som är av Barskärsfjärden i motljus är nog Unos eget val. Han begav sig med staffli och utrustning tidigt om morgnarna och man visste inte riktigt vad han målade. Frågade man honom sade han att det var 'ljuset' som var viktigt att fånga.

Unos tavlor var naturligtvis alltid med då Konstnärsföreningen hade sina årliga utställningar. Men först 1943 hade Uno sin första egna utställning i IFK:s klubblokal på Auragatan 1. Recensenten i *Turun Sanomat* framhöll att konstnärens kolorit förmedlar värme och sommar och nämner speciellt att han också målar i motljus.

Recensionen avslutas med en förhoppning om att konstvänner skall tycka om utställningens alster och belöna konstnären för hans idoghet och flit. Tidningen återger också en av utställningens tavlor målade på Nagu Berghamn föreställande en strand med uppdragna roddbåtar (inte samma tavla som på sid. 18). Var männen den tavlan finns i dag? ♦

◀ Ovan: "Det givna motivet", utsikten mot farleden och Fagerholm från Lohm Östernäs, där Uno Schoultz vistades några veckor sommaren 1951. Foto: Håkan Eklund.

Nedan: Barskärsfjärd med Gunkobben i morgonbelysning. Uno Schoultz gick över land till södra sidan av Lohm Östernäs med staffli och palett för att fånga den rätta morgonstämningen. 1951. Foto: Håkan Eklund.

▲ Uno Schoultz ljusa kolorit är omisskännlig. Skärgårdsmotiv från Österbotten? Tavlan har tillhört familjen Wirkberg i Åbo och var ett beställningsarbete. 1951. Foto: Håkan Eklund.

▼ Artikelförfattaren vid Åbosamfundets kontor i juni 2011. © Håkan Eklund.

Artikelförfattaren

Gun Herranen är fil lic och aktiv i Åbosamfundets svenska sektion.

Adress: Slottsgatan 47 A 18,
20100 ÅBO

Tfn: 040 730 4302

e-post: gun.herranen@abo.fi

Havet, holmarna och Högsåra inspirerar

TEXT OCH BILD: CLARA HENRIKSDOTTER

▼ Pive Toivonen utanför sitt konstnärshem, den gamla lotsstugan på Högsåra, Kimitoön. © Clara Henrikdotter.

Bildkonstnären Pive Toivonen, född 1976, är uppvuxen på en bondgård uppe på landbacken i Sagu, men hon har seglat omkring i den åboländska skärgården nästan hela sitt liv. Då hennes pappa skaffade segelbåt 1980 var det knappt någon i Sagu som hade samma fritidsintresse.

– Jag älskade att segla från första stund, säger Pive Toivonen.

Det är inte bara havet som Pive är förtjust i utan lika mycket öar och holmar som hon kan göra upptäcktsfärder på. Redan som liten flicka försökte hon lära sig strandlinjen på alla öar de besökte och hon tyckte om att ge klippor, stenar och vikar egna namn.

– Det var min lekvärld med allt det vackra. Jag är fascinerad av att vara omringad av vatten.

Efter att Pive Toivonen hade utbildat sig vid Konstindustriella högskolan, hon är både bildkonstnär och bildlärare, arbetade hon några år som bildlärare, men 2004 flyttade hon till Kökar för att helt och hållet satsa på konstnärskapet. Hon hyrde ett hus av konstnären Satu Kiljunen, som även hade varit hennes lärare i Helsingfors. Det var på Kökar Pive började måla öar på allvar.

– Det finns ju så många öar där och vissa av dem kan man se i sin helhet på en gång. Jag började göra porträtt av öar och holmar så att jag lämnade bort havet och himlen, och det har jag fortsatt med. Det är så intressant att upptäcka hur olika de är, att de innehåller fullständigt olika saker.

Pive gör små detaljbilder av sånt hon upptäcker när hon vandrar omkring på en ö, men även panoramabilder av de synintryck hon får när hon åker i sin båt omkring en ö.

På Kökar skaffade Pive sin lilla träbåt *Büisami*, som gjorde det möjligt för henne att upptäcka och undersöka den vidsträckta skärgården. Och det var då hon lade sig till med vanan att på sitt sjökort färglägga alla de kobbar, öar och holmar hon besökt.

– Man kan ändå inte säga att jag samlar på holmar utan jag är fascinerad av dem för att jag inte kan äga dem, men se dem och göra en bild av dem och visa det som jag tycker är vackert.

På Kökar gick hon också på fågelskådarskurs och blev bongare på sitt eget speciella sätt.

– Jag började rita de fåglar jag såg genom fönstret

på våren, som till exempel svarthakedoppingar och skäggdoppingar. Det är svårt att rita fåglar, men det är mycket spännande att iakttä hur deras teckning bildar olika mönster i olika ställningar.

”När jag gör bilder av en vacker miljö är det samtidigt ett ställningstagande för att bevara det goda i vår omgivning. Så här fint hoppas jag att det ska förbli.”

Lågmålt miljöarbete

Skärgårdsintresset har också lett till att Pive arbetat med konst tillsammans med barn som bor på öar. Med understöd från Statens barnkonstkommission och Svenska kulturfonden har hon gjort spännande konstverk med barn på bland annat Utö, Kökar, Högsåra och i Rosala. Som bäst är hon involverad i evenemanget Halikonlahti Green Art, som nu ordnas för tredje gången.

– Tillsammans med barn studerar vi näringskedjan och det kommer bli att utmynna i en utställning i Naturumet Blåmusslan i Kasnäs i höst.

Miljömedvetenheten är närvarande i Pives konst på många olika sätt, ofta lite fördolt.

– Jag uttrycker inte mina åsikter så direkt, jag pratar inte så mycket om miljön, utan miljöaspekten finns mera i det fördolda, till exempel frågan om hur Östersjön mår. Man kan inte bara gå omkring med katastroftankar utan man måste vara optimist. När jag gör bilder av en vacker miljö är det samtidigt ett ställningstagande för att bevara det goda i vår omgivning. Så här fint hoppas jag att det ska förbli.

Pive Toivonen delar med sig av sina naturiakttagelser på bloggen Baltic Sea Now Info (www.balticseanow.info/en/Home.html), där hon med hjälp av sina teckningar och korta texter ger ögonblicksbilder från sin omgivning. I samma anda har hon på nätet dokumenterat livet i sin nuvarande hemby Högsåra under fyra årstider. (<http://tai-devayla.nettisivut.fi/taidevayla/>).

Hon hyr den gamla lotsstugan tillsammans med sin sambo Kyösti Palokärki och de håller som bäst på och förbereder sig för en längre seglats

Bildkonst

med sin segelbåt Andromeda.

– Vi har tänkt segla runt Atlanten från ö till ö.

Viktiga nätverk

Men före det hinner det bli många kortare seglatser i hemvattnen och en i Skottland. För några år sedan inledde några finländska konstnärer samarbetet Ars Navigare med konstnärer från Yttre Hebriderna och det har fortsatt bland annat i form av gemensamma seglatser och en konstutställning i Forum Marinum. En viktig referensgrupp för Pive är också Artist in Archipelago (AiA), som sommaren 2011 ordnar en gemensam utställning i Skärgårdscentrum i Korpoström.

– Via den här gruppen har jag fått goda vänner i bland annat Pargas, Norrskata och Korpoström. Det är folk som bor på liknande ställen, de flesta av oss har flyttat till skärgården, alltså medvetet valt att bo på öar. Vi gör olika slags konst, men vi upplever saker lite på samma sätt.

Pive Toivonen invigde i våras sin nya ateljé i Sagu, som är byggd på fundamentet till en gammal ladugård som hör till släktgården. Det är en rymlig och vacker ateljé, och den motsvarar säkert många unga konstnärers dröm, men för Pive kommer den att fungera mest som ett förvaringsutrymme och mellanstation. Hjärtat finns nämligen i skärgården och i Högsåra.

– Det finaste är lotsstugan och vyn från lotsberget. Det är otroligt fint att bo och leva här uppe. Det är också fascinerande att det inte är så enkelt att komma härifrån, vilket ju gäller alla öar. Så är det bygemenskapen som tilltalar mig. Jag är med i den både som konstnär och som vanlig människa. Om det behövs något som en konstnär kan göra ber man mig om hjälp och det har jag ingenting emot.

Pive har bland annat gjort skyltar till byns kulturstig, designat och tryckt upp kassar för Mart-hornas del och mycket annat visuellt arbete. Det är arbeten som hon nödvändigtvis inte själv hade valt att göra, men som berikar hennes liv.

– Det är viktigt att inte göra bara en sak i livet, att vara med i det som händer i ens omgivning och då kommer jag att tänka på öriket Samoa, där det inte finns skilda yrken utan alla gör allting. I vår skärgård, och även på en bondgård, är det lite på samma sätt: man måste kunna göra många olika saker. ♦

▲ Exempel på Pive Toivonens bildkonst. © Pive Toivonen.

Artikelförfattaren

Clara Henriksdotter är frilansjournalist och författare och bosatt på Högsåra. Hon har skrivit ett dussintal böcker om skärgårdsbyar, människor, hus och föreningar.

Adress: 25969 HÖGSÅRA

e-post: cporanen@abo.fi

I skärgården med pensel och palett

TEXT OCH BILD: GUNNEVI TÖRNROTH

Min kärlek till hav, öar, klippor och stränder fick jag nog som mycket litet barn. Min far arbetade som sjöbevakare på Mässkär utanför Jakobstad när jag föddes 1939. Eftersom bombplan flög över staden och tiderna var osäkra tog min mamma mina tio och elva år äldre syskon och mig med sig och flyttade ut till vår sommarstuga på Mässkär för att få vara närmare pappa.

Stugan var inte värmeisolerad (ett rum med våningssängar och en stor, rund öppen spis och ett litet kök) så min mamma berättade att det var is på vattenhinkarna i köket på morgnarna. Där tillbringade jag min första vinter.

Min pappa hade tillverkat en släde av en bykorg och ett par skidor och i den bäddades jag ner i färskinnsfällar. Min syster och bror iklädda vita skyddsdräkter av lakan, för att inte synas om något bombplan skulle dyka upp, drog mig efter sig då de skidade runt ön.

MÄSSKÄR ÄR en idyllisk holme med en råd båk, en naturlig hamn och många små röda stugor på de släta berget. Mässkär och skärgården där omkring blev för mig något av det finaste som finns. Mina föräldrar berättade ofta om den fina stämningen på ön.

På somrarna tog mammorna en sotig kaffepanna, bullar och sina barn ner till sandstranden (som tyvärr inte längre finns) och satt och stickade och pratade medan vi barn fick leka och simma. På kvällarna samlades alla familjer, lotsar och sjöbevakare i tullstugan. Nöjena på den tiden var enkla. Man lekte "sittande lekar", drack kaffe eller cikoria och stämningen var hög och skratten många. Det gick många år innan jag återvände till Mässkär, men på senare år har jag vistats där någon vecka

▲ Vyer från Mässkär. © Gunnevi Törnroth.

på höstarna. Jag har fått bo i det stora lotshuset, som numera är café och restaurang och där man också kan övernatta. Där har jag målat väggmålningar med motiv från ön, i trappuppgången och i bastukabinettet i källarvåningen. Det har också

Skärgårdskonstnär

blivit en hel del akvareller, som senare hängt på mina utställningar. Många har också blivit kvar på ön. Jag tryckte också upp vykort av mina målningar.

DE LYCKLIGASTE MINNEN från min barndom var nog när pappa tog mig med på utfärder till öarna i Nykarleby och Jakobstads skärgård. Vi sov ibland i små, grå fiskarstugor där det fanns en öppen spis där man kunde grilla fisk och koka kaffe på havsvatten, som inte är så salt i södra Bottenviken. Jag kan ännu känna den starka doften av tjära, fisknät och ved som sprakade i spisen. Och jag minns solen som sjönk i havet mellan de släta klipporna för att en stund senare gå upp igen i den ljusa sommarnatten.

Jag började teckna och måla så fort jag kunde hålla i en penna, säkert inspirerad av min syster och bror, som båda var skickliga tecknare. Jag försökte fånga den fina stämningen, de vackra färgerna, det ständigt föränderliga havet och de trygga varma klipporna. Det gör jag fortfarande.

Jag försöker spara mina upplevelser i mina målningar och har ingen lust att måla nonfigurativt. Det finns så mycket vackert i naturen, som jag försöker dokumentera.

SENARE I LIVET, när jag bodde i Åbo, hade jag för månen att vistas mycket i den otroligt vackra åboländska skärgården. Vår familj bodde många somrar på den vackra ön Ramsholmen. Där samlade min svägerska Mona och jag en massa husdjur på somrarna för att våra barn skulle få leva så nära naturen som möjligt. Där fanns hästar, hundar, katter, får, getter, grisar, hönor och tuppar, som alla blev stora personligheter eftersom de fick leva fritt på ön och umgås med våra barn (10 kusiner) och senare med våra barnbarn.

Dit samlade jag också plantor och frön. Där växte äppel-, körsbärs-, plommon- och päronträd plus en massa blommande buskar som jasmin, kaprifol, lonicera, fläder, forsythia etc. Jordmånen var ypperlig och ängen blommade av jättevallmo, prästkragar, toppklocka, bergsklint, pioner och mycket annat. Hit kom ibland mina konstnärsvänner för att måla och då blev det många blommaltor. Den härliga färgprakten i de stora blommorna var en njutning att återge på stora akvarellpapper.

Vi gjorde många roliga utfärder till öarna i Nagu, Korpo och Houtskär med "Lillbåten", en

låg brun fiskebåt med inombordsmotor som puttade gemytligt i sex knop. Vi sov i tält och värmdes ärtsoppa på öppen eld mellan strandstenarna och gick på äventyr på holmarna. Jag tror att det är upplevelser som våra barn minns med glädje. Skärgården var stor på den tiden, när man i sakta mak gled fram och hade tid att titta på havet och naturen. Nu fräser båtarna genom hela arkipela-

▲ Vyer från Ramsholmen. © Gunnevi Törnroth.

gen på ett par timmar och ser och upplever just intet från sina instängda hytter. Stackars barn!

Att sitta ute i solen på en ö och måla är ett skönt äventyr. Att hitta färgerna, formerna, skuggorna och ljuset kan helt absorbera en. Man kopplar av och glömmar tid och rum. En gång satt jag i strandgräset och var så upptagen av mitt målände

att jag inte märkte att vattnet stigit och jag var helt våt och kall om baken.

EN DAG, sent i september flög min dåvarande man, svåger och jag till Utö med ett litet privatplan som såg ut att vara tejpat i alla fogar. Färden var så dråplig att jag dagen efter var glad att jag kunde bli kvar på Utö när de andra återvände till Åbo. Tandborste och färger hade jag med mig och fick låna min svågers stuga, så det var bara att strosa omkring på ön och måla av hjärtans lust. Motiv saknades inte.

Det som däremot saknades var människor. Jag hade varit flera dagar på ön och inte sett en enda människa utom en soldat som en kväll kom och ringde från telefonkiosken nära hamnen. Jag trodde att jag var ensam på ön, när det plötsligt blev en för september ovanligt varm dag. Jag vandrade ner till båthusen där jag klädde av mig och bekvämt kunde klättra ned för en stege till det svalkande vattnet. Efteråt satt jag och soltorkade min lekamen på den varma bryggan.

Följande dag beslöt jag mig för att gå och titta om den lilla butiken möjligen var öppen. Döm om min förvåning då det på en bänk utanför butiken satt några gubbar som kände till alla mina förehavanden!

"Jaha, du målar du och bor i Anderssons förra stuga, ja, ja och så simmar du också så här sent på hösten!" Varifrån dök de upp?

Spännande var att veta när lotsbåten skulle åka till stan. Antingen klockan fem eller sju på morgonen. Då jag inte hade någon väckarklocka blev det inte mycket sovit under den natten. Men bilderna från Utö lever kvar som vykort.

EN ANNAN Ö, som också finns förevigad som vykort, är Aspö, dit min dotter Anso och jag åkte på utfärd med förbindelsebåten för att vandra längs naturstigen och titta på den söta vita kyrkan som blivit uppbyggd 1955 av ungdomar från hela världen. Ända sedan 1600-talet har det funnits fem träkapell, som förstörts av väder och vind, men alltid byggts upp igen. Ett trevligt kulinariskt minne från Aspö är Monikas Blå veranda, där hon bjöd på den godaste mat man kan önska, av enbart råvaror från den lilla ön. Inlagd strömming, nypotatis och abborre, eget bröd och en härlig rabarberkräm. Tyvärr är där ingen servering längre. Fisken tar slut och Monika och hennes fiskande

▲ Vyer från Utö. © Gunnevi Törnroth.

man har pensionerat sig. Då bodde sex personer på ön, nu femton året om.

Bland de många öar jag inte kan glömma är Högsåra. Där har jag varit på målarläger tillsammans med trevliga konstnärsvänner. Farmors Café är en upplevelse med den äkta gamla miljön, god mat och underbara kakor, dekorerade med blommor och grönt från farmors trädgård. På Högsåra vandrar korna och fåren omkring bland de vackra gårdarna och i Örsås pensionat bor man fint och får god mat.

På Biskopsö i Nagu kan man leva äkta skärgårdsliv i Norrgård stugby. Små stugor högt uppe på berget med underbar utsikt över havet. Dass och små bastur vid stranden.

Kyrkogårdsö hör också till de fina platser där jag målat och njutit pensionatsliv med konstnärsvänner. Det finns så mycket att uppleva i vår vackra skärgård att ett liv inte räcker till.

NU PÅ GAMLA DAR har jag flyttat från Åbo, där jag bott i 50 år, tillbaka till min barndoms Jakobstad. Där har jag lärt känna min nuvarande vän Kaj, som är gammal seglare. Han har med sin båt seglat till Karibien och Västindien; med honom har jag fått uppleva nya öar och äventyr.

Vi har seglat längs svenska kusten via Öland till Danmark, Riga och Estland, ofta under soliga sommarkvarnar, men också i spännande kuling och ösregn. Mörka höstnätter när månen går upp så stor att du tror att du skall kollidera med den. Fyrar som blinkar i fjärran och tusen vackra öar som glider förbi.

En trevlig överraskning var Höga kusten i Sverige. När man beger sig ut i Kvarken från den låga, steniga kusten i Österbotten kan man inte ana att bara några timmar senare dyker den svenska kusten upp med blånande höga öar och djupa fjordar med pittoreska fiskelägen, röda stugor, blommande trädgårdar, vackra båthus och bryggor. Speciellt Trysunda förtrollade oss med sin charm. Där blev några akvareller kvar, bland annat som betalning för goda rökta sikar.

EN SYN SOM jag inte kan glömma är ön Bonden söder om Umeå. En hög ö med dramatiska svarta och kantiga klippor. Högt uppe en vit- och svartrandig fyr. Upp till den leder en hög vitmålad stegge. På en rund klippa sitter hundratals tordmular, vars avföring färgat klippan lysande ärggrön. På låga hållar vid vattenbrynet ligger blanka sälar och latar sig och runt ön flyger fler tordmular än man kan räkna. Denna tavla i svart, vitt och ärggrönt väntar på att någon gång bli målad.

Jag blev förvånad då jag första gången såg den danska kusten vid norra Själland, som är hög och brant, då Danmark annars är så låglänt. Seglingen på Rigabukten blev långtråkig då vattnet ställvis är grunt och man inte ser annat än barrskog på stränderna och möjligen någon smal sandstrand. Inte ett hus eller brygga. Gamla stan i Riga var däremot en trevlig upplevelse, trots att några eleganta damer i svart och med paraplyer som skyddade mot insyn lyckades knycka min plånbok ur ryggsäcken medan jag var upptagen med att fotografera en vacker kyrka. Där blev inget målat.

Men det har blivit många tavlor med åren och flera utställningar bla i Åbo, Pargas, Nagu och en stor utställning i Tobaksmagasinet i Jakobstad. Nu senast en med blommotiv i Aspegrens trädgård.

Kaj och jag har de senaste fyra vintrarna åkt omkring i Europa med husbil och hunnit besöka nitton länder. Vi har för det mesta kört omkring längs kusterna och sett många fina stränder, fyrar, öar, hamnar – både sköna och dramatiska. I Portugal har vi stått längre tider eftersom vi fått parkera i en av mina målarväninnors trädgård bland höga palmer, cypresser, apelsin- och avocadotråd och blommande buskar och örter. Om man bara kunde fånga också dofterna med sin pensel!

ÄVEN I GREKLAND har vi stått längre tider i en gammal olivodling på Peloponnesos, som nu är stäplad för husbilar. En härlig lång strand med långa dyningar att simma i. Fast vattnet är ju inte så varmt vintertid så jag fick vara ganska ensam på stranden. Där i Finikounda har jag målat ytterväggen på en liten restaurang. I bruna toner har jag målat berg med olivodlingar, kyrkor, åsnor, får, palmer och en hamn med båtar. Jag ordnade en liten utställning i samband med väggmålningen och det blev en trevlig dag.

De grekiska öarna står mitt hjärta nära, mycket på grund av de glada, vänliga, gästfria och lite tokgiga människorna. Här möter du ännu kor, getter, får och grisar på vägarna. Byarna har kvar sin äkta charm på många ställen. Grekland lär också vara det land som är rikast på vilda blomster.

Må de klara sig undans människans framfart. ♦

Artikelförfattaren

Gunnevi Törnroth är konstnär och pensionerad Arbetslärare i konstämnen.

Adress: Borgarmalmensvägen 7 A 8,
68620 JAKOBSTAD

Tfn: +358 (0)40 7672 413

www.gunnevi.tornroth.net

Att dansa som fiskar i vattnet

TEXT: NICOLE MATTSSON

Det är ingen konst att dansa när lyckan är speleman, lyder det svenska ordspråket. Av allt att döma verkar detta ordspråk stämma in på de allra flesta samhällen ända sedan instrument och sång uppfanns.

Men dans är kanske inte det första man associerar Finland med, trots att det finns källor som bestyrker att dansen har funnits här i minst 400 år. Ännu i denna dag gläds finländare åt dans, även om det inte är i samma utsträckning nu som under glansperioden, 1940- till 1960- talet. Då var Finland, tillsammans med ett antal övriga nordiska länder, känt för sina dansbanor eller danslavar.

Man kan kanske undra vad detta har med skärgården att göra, dans finns ju i hela landet. Vi skiljer ofta mellan fastlandet och skärgården, stan och landsbygden, men det finns också gemensamma drag hos alla dessa. Alla är unika, men ändå till en viss grad lika. Jag vill här ta fram likheter och olikheter genom att behandla ämnet dans, dels utgående från litteratur om dans och dels utgående från skärgårdsbornas upplevelser om dans.

Varför dansa?

Först och främst kan det löna sig att reda ut vad dansen kan spela för roll i samhället, varför började människan dansa överhuvudtaget? I bondesamhället där största delen av tiden för såväl unga som vuxna gick åt att arbeta på gården hade man inte ofta chans att se nya ansikten. Livets stora fester, i synnerhet bröllop, var då ett tillfälle där man kunde träffa sådana som inte hörde till den egna familjen. Men i små byar kanske bröllop inte var så vanliga och därigenom skapades ett behov av danser.

▲ Bröllop i Österbotten sommaren 2010. © Håkan Eklund.

Dans

Ungdomsdanserna såväl inomhus som i det fria hade en viktig social funktion i samhället. Där hade pojkar och flickor från granngårdar och grannbyar tillfälle att träffa varandra i kretsen av jämnåriga. Där väcktes kärlekskänslor och där "knötos förtroliga band", såsom det heter i ringleken. Så har det gått till från generation till generation genom århundranden.

(Andersson 1963: 41)

Från ringleken har man sedan utvecklat andra former av dans, som pardans, där man kan lära känna flera olika människor. Bekantskap under en dans kunde alltså leda till giftermål, vilket var eftersträvan svårt för var enskild ungdom. Det blev därför tradition att i vissa byar ordna så kallade stordanser med jämna mellanrum.

Det är omdiskuterat varifrån och hur olika dansformer har kommit till Finland. Exempelvis Kerkko Hakulinen och Pentti Yli-Jokipii anser att danserna spreds från bland annat Amerika vida norden (speciellt Sverige) till Finland och här från storstäderna till landsbygden. Men Otto Andersson menar att skärgårdsborna ofta på sina handelsfärder snappade upp danser, sång och spel från de länder som de idkade byteshandel med. Man kan alltså inte med säkerhet säga var man lärde sig att dansa först, men man vet att danserna som dansas i Finland i de flesta fall har uppstått genom olika kulturmöten.

Dansens historia

De tidigaste uppgifterna om dans i Finland har musikforskaren och folkloristen Otto Andersson (1879-1969) hittat i domböcker, bland annat från Gamlakarleby, från 1600-talet. Under denna tid användes oftast fiol som instrument, men det ansågs av de kristna makthavarna vara ohyfsat att hålla "dansstugor" och spela musik på natten. Tillfällen där dans och musik däremot var en tillåten tradition var på bröllop. Andersson beskriver situationen enligt följande:

På landsbygden liksom i städerna förekom instrumentalmusik icke endast vid brölloppen, utan även vid särskilda danstillställningar: »lekstugor, dansstugor» o.a. Dessa voro inte alltid gärna sedda av prästerskapet, ehuru det också finnes exempel på, att en del präster både spelat till dans och även dansat

▲ Folkdansuppvisning: Oravais menuetten. © Håkan Eklund.

jälva. Det var gammal tradition att prästen dansade på bröllop, där ju dansen hade en ceremoniell karaktär... Det äldsta källställe, som jag funnit angående dansstugor på landsbygden under 1600-talet, är en uppgift från Åland av den 23 mars 1642 om »Brijta Hans Hinderssons stiuftdoter --- , att i pingz-dagzhelgdän gick hon till Diäkennböle att hålla dantzestugu».

(Andersson 1963: 21)

Dessa dansstugor blev mera allmänna i mitten av 1700-talet och då väcktes ett större motstånd av präster, biskopar och landshövdingar i synnerhet i Österbotten. När sedan väckelserörelser började sprida sig i landet på 1800-talet blev dans till och med bannlyst i många delar av landet, med undantag av stora bondbröllop. Men mot slutet av 1800-talet började man bygga ungdomslokaler och föreningshus, där danser kunde övervakas, vilket gjorde att dansernas popularitet steg.

I början av 1900-talet, när Finland fick en del självstyre, blev influenserna från utlandet stora inom danskretsarna och man tog in nya, mer avancerade dansformer, speciellt från Amerika. Också musiken var mera varierande och man anlätade hela orkestrar för danserna. Under krigsåren var danser förbjudna, men även militären ordnade danser närhelst de hade möjlighet. Efter kriget på 1940-talet var talkoandan stor och danser blev mycket populära. Det uppfördes så gott som en dansbana för varje by och danser ordnades året runt minst en gång i veckan. Varje årtionde hade sin nykomlig i dansväg och musiken utvecklades i samma takt. Men mot slutet av 60-talet och början av 70-talet började antalet dansbesökare minska, främst på grund av att det fanns så många andra former av underhållning.

Vad är en dans?

Jag använder i denna artikel ofta ordet dans som ett samlingsnamn för flera former av dans. Som

framkommer ur ovan behandlade danshistoria har danserna sett ut på olika sätt vid olika tider, därför har också benämningarna varierat. Men man kan ganska ofta utgå ifrån att dansen får sitt namn utgående från sammanhanget, exempelvis plats, tidpunkt, besökare o.dyl.

Till en början kan man tala om två olika typer av danser, de som hölls inne och de som hölls ute. Inomhus kunde man å ena sidan ordna det som kallades *stugdanser* eller *knutdanser*, dit man endast bjöd de närmaste grannarna eller ungdomarna i grannbyn. Dessa ordnades ofta i någon förälders framstuga eller exempelvis på en tom bondgård eller i en rymlig torparstuga. Å andra sidan kunde man ordna *stordanser*, om man fick tillgång till en stor sal eller bondgård. I så fall var man ofta tvungen att betala för nöjet på något sätt. Männen kunde exempelvis betala med en flaska sprit till ägaren och kvinnorna kunde ställa upp som golvskurare. På de stordanserna kunde också en inträdesavgift erhållas.

Danser som hölls ute krävde självfallet ett stabilt och tåligt underlag, men utsikten från dansplatsen skulle också gärna vara vacker. Man kunde använda sig av hårda gräsplaner, strandängar, sandbackar och släta berg. Man talade därför om exempelvis *dansarberg*. Men i vissa fall dansade man till och med i vägkorsningar eller andra udda ställen, så länge de höll för dans. Eftersom dessa danser hölls ute ordnades de endast under de varma årstiderna, från första maj på våren fram till första snön på hösten. Andersson skriver att: "om jorden var snöfri och torr, skulle planen röjas av och både pojkar och flickor samlades då med kvast och kratta för att snygga upp den." Danserna som hölls inomhus kunde däremot ordnas regelbundet året om, även om de i huvudsak ordnades på hösten och vintern.

Såhär kunde en stordans gå till enligt Otto Anderssons intervjuperson från Houtskär, Saverkeit:

"Det var de s.k. 'stordanserna' som hölls under vintern med början julandradagen och hölls nästan varje söndags-måndagsnatt till Fastlagsöndag, än här än där i socknens olika byar. Ungdomarna d.v.s. flickorna bjödos av vänner och bekanta i den by, där dansen den söndagen skulle hållas, från kyrkan, som var den första samlingsplatsen. I hemmen trakterades de inbjudna flickorna ('byfolket' kallades de) på bästa sätt, och då klockan närmade sig 6 på söndagskvällen

samlades gäster och värdfolk till dansgården. Dansen hölls vid dessa tillfällen i gårdens sal. Under tiden hade också socknens pojkar infunnit sig till dansgården. De hade alla fritt tillträde och behövde icke tilldelas någon särskild inbjudan. Och så börjades leken. Dans (pardans) efter dans var enda programmet, ett par gånger avbruten för inmundigande av kaffe och tilltugg. För den manliga ungdomen också en och annan brännvinsknorr. Så höll man på till kl. 2-3 tiden på morgonen, då byns ungdomar drogo iväg hem till sitt med 'byfölk' (de bjudna flickorna) för att vila ut efter nattens ansträngningar. Denna 'vila' blev dock av mera kortvarig beskaffenhet, ty sedan byns egna och de från grannbyarna anlända pojkarna tagit igen sig en smula med mat och dryck på dansgården, bar det iväg på strövtåg i byn för att 'vittja', d.v.s. besöka flickorna i respektive nattkvarter. I trupper på 15-20 man gick man gård ur och gård in och 'stuvade' om de stackars flickbarnen. Här och var behagade det någon av herrarna att stanna kvar hos flickan, vanligen en redan under dansen uppgjord överenskommelse, och där blev han tills måndagsmorgonen grydde. På måndagskvällen fortsatte dansandet, det var den s.k. 'efterdansen' som då gick av stapeln. Denna hölls i betydligt mindre skala och var till mest för att byns gamla och unga skulle bli i tillfälle att förtära kvarlevorna från 'stordansens' överflöd".

(Andersson 1963: 43)

Mot slutet av 1800-talet och början av 1900-talet ersattes dessa naturens dansplatser och andra samlingsplatser för ungdomar först med *dansbanor* eller *danslavar* och senare med föreningshus. När dansbanorna började byggas var de enkla fyrkantiga konstruktioner med träbrädor som golv, några bänkrader och räcke som omgav dansgolvet och dessutom en stol eller plats för spelmannen eller orkestern (beroende på storleken). Med tiden när dansbanan blev mera populär blev också själva byggnadskonstruktionen mera komplex och hållbar. Man kunde till och med bygga danslaven med tak. Därav kommer också benämningen danspaviljong.

Den äldsta källan om dansbanor som Kerkko Hakulinen och Pentti Yli-Jokipii nämner i sitt verk *Tanssilavakirja tanssista, lavoista ja lavojen tansseista* är en notis i Åbo Underrättelser den femte augusti år 1876 om Björneborgs frivilliga brandkårs årsfest. Till denna tillställning med ungefär 2000

deltagare hade "en dansbana blifvit bygd". Hakulinen och Yli-Jokipii ser det finska ordet *tanssilava* och det svenska dansbana som synonymer och dessa innebar ursprungligen ett dansställe utan tak. Men när takbelagda dansbanor blev vanligare kunde samma benämning även användas för dem. På svenska nämner de även varianterna dansgolv, danspaviljong och danssal, som oftast beskriver takbelagda danslavar.

Danser ute på öarna och äventyrsfärder över havet

Som jag tidigare nämnde krävde ungdomen ofta att dansplatserna skulle ha en tilltalande omgivning och här har ju skärgården en hel del att erbjuda. Man vet att det har ordnats danser på alla håll i skärgården och precis som på fastlandet finns det olika varianter av dem. Men vad är det då som skiljer skärgårdsdanser från danser på fastlandet? Jag kommer att exemplifiera detta med citat från intervjuer som gjordes i FÖSS:s projekt *Skärgårdsröster* år 2010.

Det som kanske sticker mest ut är färden till dansen. Man tog sig till dansen på olika sätt beroende på var den hölls och hurdan föret var. Om dansen var på samma holme som man själv bodde gick man till en början, men senare använde man också cykel om man hade tillgång till en. Här gäller samma regler för skärgården som för fastlandet. Men ofta blev man bjuden till andra holmar (exempelvis till Houtskär som nämnts ovan) och då tog man sig fram på andra sätt.

På sommaren tog man sig över havet med båt, först roddbåt och senare också med motorbåt. I Kirjais berättar Raul att det gick till på följande sätt:

R: Framnäs fanns där på kyrkbacken, ungdomslokal, och det var ju nästan varje lördag dans där. Man skulle gå skriftskolgången för att slippa med på dansen och då var det alltid så att man for iväg med båt först och samlades vid stranden här i byn och dom kom sen från olika ställen hit och samlas, från Ytterholm eller Gullkrona. Sen for man iväg och den där Framnäs resan var ganska känd utöver hela Nagu för när färleden for iväg så var det liv och rörelse i båten... det var ju viktigt att komma hem före föräldrarna skulle ut och mjölka i ladugården klockan sex, sju på morgonen. Var man hemma tills dess så var det bra. Och gick det bra, men nog var det mörkt ibland att gå hem därifrån...

▲ Albert Edelfelts "Flickor i båt (sommar i skärgården)", en oljemålning från år 1883, illustrerar skärgårdsbornas tidiga gemensamma färder.

Ibland var det dimma och ibland var det storm, men oftast gick det bra. Nog hände det någon gång att båten tog i någon sten, men jag kommer nog aldrig ihåg att det sku ha ramlat någon över... Men roligt var det och inte var det mycket alkohol i farten den tiden, nog var det, men inte några stora mängder... Man sällskapade ju, man hade roligt oftast. Och det där pågick då tills vägen kom.

Efter att vägen kom började man också köra till dansen, men Raul nämner att det inte var "samma sak" sedan mera. Kanske det beror på att alla kunde köra på egen hand till dansen och gemenskapskänslan var inte längre lika stor.

Med häst och kärra eller sparkstötting, skidor eller skrinnskor tog man sig vanligen fram över isen på vintern innan snöskotern, mopeden, bilen och svävaren uppfanns. Helmi från Aspö berättar att man redan som skolbarn var tvungen att lära sig skrinna eller sparka sparkstötting, för att ta sig till och från skolan. Man lärde sig också som barn att se hur isen skall se ut när den bär och inte bär. Men om man var på väg på dans för man oftast i större grupper eller som par. Gertrud från Hitis

som gick på danser kring mitten av 1900-talet berättar om en stordans som hon var med om på vintern på följande sätt:

Ge: Jag kommer ihåg att jag var just 16 år då, man fick ju fara med då på dans. Och det där, vad sku vi fara hem utan den var tio före åtta när jag kom hem och då sku ja vara klockan åtta här [på jobb]. Vi fick nog lite kaffe och bulla också tror jag. Och vi hade själva sen motsvarande bjudningsdans och så var vi en gång till Biskopsö, men det var 25 grader kallt. Det var tjock is då och då hade min farbror en sån där bil som, med flake. Han kom och körde oss han. Jag kommer ihåg att vi kom på något vis tillsammans min man och jag, gåendes då. Det var nog, vi var något sådär sjutton år då och så kom den här backonpaul med en armkrok ved han, han var ju nästan tio år äldre som vi men han brukade vara med. Och så kommer jag ihåg att vi ropade att ska du inte komma med: "nä int e ja riktigt toki ändå" sa han. Som sku börja fara i sånt väder, i sån kyla. Det var i en bondsal och där var ingen spis. Det blev så varmt när vi var så många, men herre jess när man öppna dörren så var det sån där vit ånga som kom.

Dans

Alternativet att stanna hemma från en dans som ungdom fanns nästan inte. Om en dans på Vänö berättar Gertrud vidare att:

"Det var ju is då, för det sades att han gick först till Hangö, efter en flaska eller två, brännvin. Och så kom han hem [till Hitis] och sen gick han samma dag ut till Vänö på dans."

De som har hört denna berättelse tvivlar på att den är sann, p.g.a avstånden mellan Hitis, Hangö och Vänö. Men Gertrud vill tro på berättelsen och menar skämtsamt att mannen som berättelsen handlar om hade rysligt långa ben.

Gertrud nämner vidare att alla inte gillade danser, speciellt på grund av att männen drack alkoholhaltiga drycker och skrek och bråkade sent in på natten. Hon hade själv arbetat hos en lärare som också var ordförande för ungdomsföreningen på Hitis. Hon kom tio minuter för sent till skolan och luktade trots att hon hade bytt kläder tobak och läraren visste var hon hade varit. Han hade varit så arg på henne att han inte talade med henne på hela dagen.

Gällande spelmän fanns det lokala förmågor på de allra flesta ställen. Gertrud minns en spelman vid namn Päval, som spelade dragspel på danserna på Hitis. Men speciellt till bröllop och andra stordanser kunde man anlita en hel orkester, vilka det fanns mycket av under dansens glansperiod. Bröllopet kunde vara första stället som man upplevde dans och orkester. Irja från Rymättylä berättar att hon såg en orkester för första gången som 13-åring på hennes farbrors bröllop. Det hölls i brudens hem och i orkestern spelade en dragspelsman, en violinist, en basviolinist och en trummare. Så här berättar hon om den upplevelsen:

Mutta sitä tanssittiin silloin, minä olin nähnyt ensimmäinen, minä olin ollut 13 vuotta vanha kun minä olen nähnyt ensimmäisen kerran orkesterin ja se oli minun isän veljen häissä. Heillä oli koti siellä ja heidän morsian kotona häät. Siellä oli haitaristi, viulisti, basoviulisti ja rumpu, ja minä istuin semmoisen penkin päällä ja katsoin koko aika kun se rumpali pelaa.

Det som är värt att uppmärksamma här är att hon är 13 år gammal. Till vanliga danser var endast ungdomar som hade blivit konfirmerade, d.v.s hade fyllt 16 år, inbjudna. Men bröllopet var ett undantagsfall där även barn fick dansa. Det var i

▲ Sommardans i Uttamo, Åbo. © Håkan Eklund.

och för sig vanligt att barnen dansade ringlekar, medan de vuxna eller äldre ungdomarna ägnade sig åt pardans.

Det finns också exempel från skärgården på att dansplatser var svåra att få tag på och då tog man det man hade. I Rymättylä hölls det exempelvis knutdanser i ett loge medan det var tomt på sommaren. Det var inte ett optimalt ställe att dansa på, eftersom saften som kommer från höet och fodret som hade funnits på trägolvet gjorde det halt. Här dansades det främst på veckoslut och vem som helst fick delta. Otto Andersson skriver att det var omöjligt att dansa i logarna efter årsskiftet (1800-1900) p.g.a. tröskverken med hästvandring. Men nöden har ingen lag. När kommunalhuset byggdes i Rymättylä började man hålla danserna där istället, vid sidan av bröllop, begravningar, samkväm, teatrar och andra föreställningar. Då hade också den lokala spelmannaföreningen Airisto grundats. Dans var en naturlig del av samkväm, som exempelvis kunde ordnas efter traditionella hästtävlingar på isen.

Men man kunde också samla in pengar på danser. Exempelvis i Kirjais ordnade man vägfester på Pensar. Man samlade alltså medel för att bygga en väg och under den första festen som hölls år 1947 var vinstsumman 200 finska mark. Också Martha-föreningen på Kirjais samlade in pengar, två år senare, för att bygga ett 400 meter långt sandstreck. Också på Kirjais fanns det etablerade spelmän, nämligen Olof och Levi som spelade dragspel. I flera av intervjuerna som gjordes för projektet

Skärgårdsröster framkommer att dragspel var ett instrument som många i skärgården kunde spela.

Dagens danser

I dansböcker som *Kun suomi sano i saanko luvan* och *Tanssilavakirja* skrivs det att danser inte alls ordnas i samma utsträckning idag som tidigare. Det finns vissa traditionella tillfällen och också tävlingar där det dansas, men väldigt få byggnader är enbart till för dans. Intresset för och möjligheten till umgänge är idag annorlunda än vad det var för ett halvt sekel sedan. Men man kan också syssla med dans. Men vad kan då skilja skärgården från fastlandet och storstäder? Sådär berättar sommargästen Ville om samhörighet och verksamhet på Vänö:

Ja, alltså jag beundrar den jätte mycket. Den är ju fin och aktiv och den, men nu har jag ju inte så mycket att jämföra med här som motsvarar det i skärgården sådär annars med tätortsverksamhet, men det där, här är en jätte fin samhörighet... och allt som ni arrangerar här och det där... jag trivs med den. Samtidigt så är den väldigt liksom på rätt sätt opretentiös, man känner sig sådär att man liksom ordnar saker och man deltar om man deltar, det är väldigt okonstlat på det sättet och så är det lite sådär ööh liksom, den här line dance:n till exempel så den är liksom, den passar hit för att den är sådär liksom: "Vafför i helsike håller de på me line dance på Vänö?". Utan det känns mera sådär liksom att det inte, det är nu inte, vad ska jag kalla det? Det är inte shottis, att då sku det vara lite sådär att det just ska vara shottis när det är finlandssvensk skärgård. Nej, det är line dance istället. Liksom att det är äkta liksom ett intresse istället för något, att man måste syssla med nånting...

Jag frågar i denna artikel varför dansa? Men man kunde anta att dagens inställning speglas bättre med: varför inte dansa? Det är kanske inte något som passar alla och man kan söka sig en själsfrände på andra håll. Men om det dansas kan man gå med i dansen, eftersom det är roligt och bidrar till en gemenskapskänsla. Gemenskapen å sin sida kan bli mer intim i mindre samhällen, eftersom alla lätt kan lära känna varandra.

Om kärnan för dansen alltså är att lära känna personer i sin omgivning är skärgården ett ypperligt ställe att börja. ♦

▲ FM i tango 16.05 år 2009 är en del av Suomen Lavatanssi Cup som ordnas årligen av Suomen Lavatanssi Yhdistys r.y.

Källor och litteratur

Andersson, Otto (1963): Finlands svenska folkdiktning IV Folkdans A.1 Instrumentalmusik, menuetter, polskor, polonäser, Åbo tidnings och tryckeri aktiebolag, Åbo.

Hakulinen, Kerkko och Yli-Jokipii, Pentti (2007): Tanssilavakirja. Tanssista, lavoista ja lavojen tansseista, WS Bookwell, Borgå.

Kahila, Heikki och Kahila, Pia (2006): Kun Suomi sano i saanko luvan, Gummerus Kustannus, Jyväskylä.

Artikelförfattaren

Nicole Mattsson studerar nordisk folkloristik vid Åbo Akademi.

Adress: Österlånggatan 32 bst 7,
20700 ÅBO

e-post: nicole.mattsson@abo.fi

En våg mot en utskärskobbe

Viola Renvall, finländsk lärare och författare. Behövs det en påminnelse om henne? Hon var född 1905 och dog 1998; och vi är många som har henne i vårt "lyriska husapotek".

TEXT: META TORVALDS

BILD: HÅKAN EKLUND

Hon är, som Bror Rönnholm har formulerat det i Åbo Underrättelser, "en av vår litteraturs stora tröstgiverskor", en av de få icke-rimmande vars centrala strofer folk kan utantill. Så bra känner endel henne. Men en sida av Viola, den havsvända, syns mig märkligt obeaktad i Åboland. Ganska få har insett hur mycket av hav som finns i hennes dikter och hur personligt hon brukar temat.

RELATIONEN inleddes tidigt. Under uppväxtåren i Tammerfors fick Viola uppleva sommarveckor vid Finska viken. Dem minns hon, 70 år gammal, i dikten "Flickan och havet":

*Varje morgon simmade hon ut
och gav sig åt havet,
den väldiga oceanen,
utan förbehåll
i sval lidelse.
Hon stod länge
på klipporna efteråt.
Tankfull och tyst.*

Slutraden lyder: "Alltid bar hon havet inom sig."

EFTER STUDIER och en del lärarår vid "Näsijärvis dunkla våg" kom hon som hustru till Hjalmar Krokfors först till Esses sagoskogar och midsommarljus, och sedan till Kronobys landskap, som charmerade henne med sin "saliga öppenhet". Hänförd tog hon mark bland människor som till språk och kynne kändes nära. Och även hav fanns inom räckhåll, men sågs här som en farlighet. Men när familjen fick sitt tredje barn är det en seg-

▲ Henne Melén på sin svägerska. © Pa...

lare "en son av hav och vidder" som modern välkomnar i en dikt från år 1947. Han har kommit till henne "seglande i en liten vit slup genom varandets gränslösa rymd":

*mörka var vågorna
och skumbetäckta
och regnet piskade havets yta
den natten, då ditt segel
flög däröver,
den natten, då du nådde
din moders kust.*

▼ Söderskärs fyr, augusti 2010. © Håkan Eklund.

"Till ett barns själ" lyder titeln på dikten och slutorden är: "I dina ögon ser jag alltjämt den rymd/ur vilken du kom".

ATT ÅR 1950 flytta till Pargas var svårt. Ännu fyra år efter omplanteringen skrev Viola: "Att vara främling är ofrånkomligt – O vita nätter i en fjärran slättbygd/min kärlek tillhör er."

Men småningom blev också Åboland viktigt. Här återfick hon havet, som blev stor inspirationskälla för både henne och Hjalmar. I "Vintergäck" år 1979 minns hon ödemarksskogarna och solslätten i norr, men också fjärdarna i söder och slår fast: "Landskap som format mig".

*Hur kan en människa
bli ett träd
eller skymningsgrenar?
Eller ett grönt strå,
som viskar i vinden?
Eller en våg
mot en utskärskobbe?
Fråga inte. Jag vet inte.
Jag bara är det.*

"Min själs snäcka bevarar havets sång/Närhelst jag vill kan jag lyssna", skriver Viola i en dikt i boken "Innerst" år 1962. I den har hon ännu en lov-sång till havet, formad en kväll när sommarn snart är höst och fuktig vind doftar frän och salt. Andra strofen:

*Havets gråa skönhet
vill jag prisa
Intet billigt klibbar
vid dess åsyn.
Linjeren och fast
och med en kärvhet,
som ger själen
mod att övervinna
det som dagligdags
skall övervinnas,
futtighetens kiselgrus i skorna.*

*Havets gråa böljegång en mulen
kväll.*

INTE BARA UNDER seglingarna, utan året runt, ser hon och hör hon havet, också då "Vinterstormen vräker snö på gården/Termometern visar minus tio".

*När jag blundar
kan jag höra havet,
kan jag drömma
att jag sover i kajutan.
Det är sommar,
långseglats och solvarmt.
Fågelskri och kobbar.
Vi har kurs på Utö
Mil på mil i förlig vind mot Utö.*

Det är seglarens värld Viola beskriver, men bilden är aldrig ytlig eller glättad. Hon hänförs inte av solglittret på vågorna. Att segla nattetid gav extra mycket flykt åt hennes fantasi.

Levande människor är det ganska ont om i hennes havsvärld. Själv elementet, landskapet och rymden över det, är henne nog. Men de tomma öarna och de som levat på dem finns med. Så i dikten "Kontakt" från året 1979. Ett stycke ur den:

*Den ensamhet jag känner
är skymningen över ön
där ingen längre bor.
Vattenvidderna är tysta
och nakna,
men i sorlet vid strandstenarna
talar någon till mig.
Så blir ensamheten
en lågmäld röst.*

VIOLA RENVALL föddes och dog på dagar under eller nära påsk. Det känns därför naturligt att sluta detta axplock ur hennes havsdikter med strofer ur en som heter "Morgon":

*En gång skall jag vakna.
Då står över havet
uppståndelsens morgon blå.
Då hör jag
en sjungande dyning sakta
mot utskärets hållar slå.*

*Jag känner mig
äntligen hemma
och underligt stilla och fri.
Men vida kring vatten
står gryningens dimma
med töckengestalter i.*

*Vid solvägen byggd
över vågornas vila
de samlas att tigande se,*

▲ Skärgårdscentrum Korpoström, juni 2011. © Håkan Eklund.

*då långsamt
de gyllene portarna öppnas
och morgonens under skall ske.*

"Hon bar alltid havet med sig". Det tycker jag vi skall minnas i Åboland. Att samla Viola Renvalls havslyrik i en bok, med inslag också av Hjalmar Krokfors, är en tanke som har aktualiserats, bland annat i samband med hundraårsjubileet av Hjalmar födelse som firades grundligt i Österbotten 2004. ♦

Artikelförfattaren

Meta Torvalds är fil.dr h.c. och tidigare chefredaktör för Åbo Underrättelser.

Adress: Tavastgatan 30 B 14, 20700 ÅBO

FOTNOT: Texten har ingått i Åbo Underrättelser 6.4.2005, i samband med att det var 100 år sedan Viola Renvall föddes.

Skådespelarna försvann med fiskevädret

TEXT OCH BILD: BERTEL NYGÅRD

Korsholms Teater hade premiär en kväll för över trettio år sedan. Det var på en spelplats i Smedsby, omgiven av snårig buskvegetation som gjorde myggplågan till en del av showen. Jag satt på läktaren, slog upp programbladet och läste hälsningen till publiken.

"Vi trängdes, vred på oss och flyttade på extremiteter som höll på att domna bort, samtidigt som vi skämtade om att vi satt med fötterna i varandras bakfickor"

De inledande orden träffade exakt; jag minns dem på ett ungefär fast det är över trettio år sedan: "Till dig som sitter här på läktaren och smättar krankar med detta programblad vill vi säga...". "Smättar krankar" är öst-erbottniska och betyder att slå ihjäl myggor.

DE ORDEN ÄR i någon mening sommar-teatern i ett nötskal. Liksom de som agerar på scenen flyttar också publiken in i en egen liten värld.

Det finns den omtalade överenskommelsen mellan scen och salong om att låta sig sugas in i illusionen fast man vet att det är "lögn". Och på bänkarna uppstår det ofta en gemenskap kring bekymmer som alla delar på. Vi sitter där och undrar: tog jag med mig tillräckligt med kläder, har jag kranksprejen med, varför glömde jag sittunderlägget? Vi kollar hur andra har det. Ofta ser vi några stackare som kommit i shorts och kortärmat utan en tanke på att solen går ner också på sommaren och gör det med jämna mellanrum på en vridläktare. Jag har sett bänkgrannar bjuda ut tröjor och sittunderlägg.

I PAUSEN STÅR vi och huttrar med kaffekoppen, som ingår i biljettpriset, och spiller på oss själva och grannen när krankarna ska drivas på flykten. Det kallas gemenskap. Vi tar bekymren med ro

Ibland kan läktarna vara av bedrägligare sort, men också det delar gemenskapen på. Det finns ingen annan lösning än att skratta gott åt det tillsammans.

Jag erinrar mig en teaterafton vid skolmuseet i Munsala. Läktaren var komprimerat byggd för att rymma så många som möjligt. Vi trängdes, vred på oss och flyttade på extremiteter som höll på att domna bort, samtidigt som vi skämtade om att vi satt med fötterna i varandras bakfickor.

Men intet ont om den teaterkvällen. Den blev lyckad.

JAG ÄR DELAKTIG i den svenskösterbottniska amatörteatertraditionen, såväl på scenen som i publiken, liksom på den organisatoriska sidan. Jag känner igen mig i alla rollerna, även om läktarrollen numera är den enda jag spelar. Men det är inte mer än ett par år sedan jag senast skrev texter för scenen.

▲ Från Molpe Tulavippors första produktion 1979. Birgitta Blomqvist drar slipstenen, Bertel Nygård med lien och Alarik Nordbo vid grytan. Tulavippor är en benämning på vassvippor som användes i dynor och bolster. Ordet användes förr också som benämning på Molpeborna, de var kända för att samla tulavippor och sälja dem bland annat i finnssockarna. Tulavippor uttalas med långt u-ljud, inte på finska som utbyss folk tror. © B. Nygårds familjearkiv.

”En Molpebo åbakar sig inte på teaterscenen när det är läge för fisken att gå i sikkrokarna”

Det som förenar oss i alla roller är naturligtvis det svenska språket och den svenska kulturen, inklusive dialekten. Det kan ingen ta ifrån oss oavsett hur många ”Sannfinländare” som träder fram och stämplar oss som osanna finländare.

IBland kan jag tycka att ens minnen och erfarenheter av amatörteatern, och inte minst sommar-teatern, handlar mest om bekymmer, inte bara

i form av krankar. Det var inte lätt alla gånger, att – som vi säger i Österbotten – ”hålla ihop schacket”. Men den sortens bekymmer är på något sätt ändå ljuva minnen.

JAG ERINRAR MIG min tid med sommar-teatern i Molpe, en av mina hembyar. Det var åttio-tal när sikfisket var bra. Då det drog ihop sig till bra fiskeväder och vi skulle ha repetition var det förutbestämt att allt skulle gå åt pipan. En Molpebo åbakar sig inte på teaterscenen när det är läge för fisken att gå i sikkrokarna.

Skådespelarna bara försvann de kvällarna, och vi som stod på spelplatsen på stranden hörde båtarna dra ut. Efter att jag läst Bruce Chatwin

(1940-1989), den fenomenale reseskildraren som skrivit så insiktsfullt och mytiskt om Australiens aboriginer, vet jag vad de höll på med. De gick walkabout när de drog till sjöss.

Det är så med aboriginerna. De bara försvinner ibland, blir borta ett tag och motiverar försvinnandet med att de gått walkabout. Det är inget att göra åt det, varken när det gäller australiensiska aboriginer eller svenskösterbottniska amatörskådespelare. Det hör till öken- och kustfolkens traditioner och har mindre med förnuft och rationalism att göra än med känsla, sinnlighet och ritual.

MIN SVÄRFARS BIBEL var väderleksrapporten. Han var inte beroende av den, men den var en ritual. Han fick veta om det var läge för att gå walkabout på sjön eller inte. Sikfisket var inte mycket till ekonomi – han levde på sitt arbete som lanthandlare – men sikfisket och väderleksrapporten var en kulthandling omöjlig att avstå ifrån.

Bruce Chatwin berättar om basserifolket i Iran. De hade i alla tider gjort årliga vandringar med boskapen till de bästa betesmarkerna, men på 1930-talet förbjöd schahen dem att lämna vinterbetet. Senare blev de åter fria att göra sina vandringar, men nu hade de ingen boskap kvar. Det oaktat återupptog de sitt nomadiserande. Resan var en ritual, vägen var deras livsväg, att sätta upp tälten var en böneförrättning.

NU FÅR JAG SVÅRT att knyta ihop detta, som skulle handla om sommar-teater. Men vad jag menar är att liv och sammanhang inte bara handlar om rationalism och räknens prestationer. Det hand-

lar mer om sammanhållning och det sociala kitt som ideell verksamhet och bland annat amatör-kulturen står för. Forskningen visar att den verksamheten odlas bättre på finlandssvenskt håll än på finskt, vilket man kan både beklaga och känna sig stolt över.

”Det är inget att göra åt det, varken när det gäller australiensiska aboriginer eller svenskösterbottniska amatörskådespelare. Det hör till öken- och kustfolkens traditioner och har mindre med förnuft och rationalism att göra än med känsla, sinnlighet och ritual”

Amerikanen Robert Putnam har genom sin forskning i bland annat Italien visat hur ideellt engagemang skapar social sammanhållning och i förlängningen blir en grogrund för demokratin. Det ideella, det sociala kapitalet, formar en grund för självkänedom, självkänsla och självkritik – liksom för självrespekt och respekt för andra.

Något att tänka på när vi sitter där i den ljuvliga sommarkvällen, suger i oss det senaste i sommar-teatrarnas utbud och smättar krankar med programbladet. ♦

Artikelförfattaren

Bertel Nygård är kulturchef på Vasabladet.

Adress: 66100 MALAX

e-post: bertel.nygard@vasabladet.fi.

Fotografering som passion och redskap

TEXT OCH BILD: HÅKAN EKLUND

Min fotopremiär skedde under Stafettkarnevalen i Helsingfors 1967 som sedan följdes upp med tre fotoböcker som jag läste från pärm till pärm: Träna med kamera (1964) av Knut Feldt, Första färgfotoboken (1966) av Roland Möllerfors och Kamera i motljus (1958) av Svante Lundgren, inköpta på Montins bokhandel i Vasa 28.2.1968. Svante Lundgren (1913-1988) var en pionjär inom svensk naturfotografi med fåglar, skärgård och fjäll som specialitet och imponerade stort på en sextonåring som jag, som ännu inte ägde någon kamera men var fast besluten att lära mig fotografera.

MITT LILLA fotobibliotek gav en enorm meraptit. Nästa steg var att skaffa en kamera, men jag hade inga pengar. Vad jag ville ha visste jag nog: en systemkamera, antingen Pentax, Nikkormat eller Minolta som jag hade broschyrer på från skolresan i Helsingfors.

Förnedringen från våren innan satt kvar och närde mitt behov av att "visa". Jag hade nämligen återvänt från Stafettkarnevalen med 12 oskarpa bilder tagna med pappas kamera, en tjeckisk "Pionyr" i bakelit för 6 x 6 cm:s rullfilm i svartvitt och en fast slutartid på 1/60 s. I min ivrighet hade jag förstås inte hållit kameran tillräckligt stilla och domen från mina två äldre syskon var mördande: så dåliga bilder hade de aldrig tidigare sett! Jag lovade heligt och dyrt att komma igen med sådana bilder som de aldrig tidigare sett! Tre "offertförfrågningar" till fotoaffärer i Vasa gav exakt ett svar och det var från den enda finskspråkiga i trion: Unto Koskimes från Oy Kamera Ab på Handelsplanaden. Han svarade på stapplande svenska att det var ok med 50 mk per månad som avbetalning (som var den betalningskapacitet jag hade nämnt om i brevet ...), förutsatt att jag kunde betala 30 procent i handpenning vid köpet. Dessutom rekommenderade han Canon, ett märke som jag aldrig hört talas om. Han skrev att "alla Vaasatidningens fotografer använder Canon". Tidningen Vaasa var Vasabladets finskspråkiga konkurrent i Österbotten.

DEN VÅREN blev jag en lycklig ägare till min första kamera och Unto fick en trogen kund för många

år framåt. Minnet av hans respekt för unga och betalningssvaga kunder imponerar fortfarande.

Kameran var en Canon FX med separat ljusmätare på kamerahuset. Jag valde ett 135 mm objektiv (1:3.5) för att kunna fotografera fåglar. I böcker hade jag sett fågelbilder tagna med ett sådant objektiv (att de bilderna var tagna från gömsle lärde jag mig senare), men något större hade jag inte råd med. Så värst många fågelbilder blev det av naturliga skäl inte med detta objektiv. Däremot tog jag massor med värdefulla dokumentära bilder från gården, byn, människor och landskap i närmiljön under sent 1960-tal. Bilder som idag har ett dokumentärt värde och skulle förtjäna en utställning på Kimo Bruks konstgalleri.

Eftersom alla bilder är tagna med ett litet tele finns inget onödigt "nybörjarskräp" med, det är från början avskalade bilder med ett "tajt" utsnitt. En bild från den allra första filmrullen (Kodak TRI-X) finns publicerad i Skärgård nr 4/2008, fotograferad under Ostrobothnia Australis' fågelexkursion till Pjelasviken i maj 1968. På bilden finns ornitologiska storheter som Bertel Klockars, Pelle Johansson och Torsten Stjernberg.

MED KAMERAN inleddes ett nytt och viktigt skede i mitt liv. Sedan maj 1968 har en systemkamera alltid funnits nära till hands, natt och dag, jorden runt och bildarkivet innehåller säkert 50 000 bilder.

Först gällde svartvitt och eget mörkrumsarbete, sedan några decennier med dia fotografering och från och med 2005 har det digitala hantverket helt tagit över.

Resultatet hittas i ett mycket stort antal tidnings- och tidskriftsartiklar publicerade under 40 års tid. En massa bildvisningar har hållits, både i undervisningssammanhang och för föreningar. Nästa skede skall fokusera på utställningar, som fotokursledare för Fotoskolan vid Hangö sommaruniversitet samt någon typ av bokutgivning. Som redaktör för tidskriften Skärgård har egen bildproduktion också varit till enorm nytta eftersom vi inte har råd att köpa bilder.

SOM SÅ MÅNGA ANDRA ur min generation är jag en självlärd fotograf och någon lokal fotoklubb har jag aldrig tillhört, det vill säga en sådan där man regelbundet träffas. Där jag har bott har det inte funnits någon aktiv svenskspråkig sådana. Det är

Fotografering

bara under åren i Botswana (1992-94) som jag var aktiv medlem i Photographic Society of Botswana och valdes 1993 till "The Color Photographer of the Year" och fick det året hålla en stor pokal till vandringspris.

I slutet av 1980-talet valdes jag in som medlem till Suomen Luonnonvalokuvaajat ry. På den tiden skulle en bildportfolio lämnas in som Hannu Hautala & co först skulle godkänna; idag kan vem som helst bli medlem – och intresset är massivt med flera hundra nya medlemmar per år. Just nu är den finska föreningen Nordens största naturfotoförening med 3000 medlemmar, president Tarja Halonen inkluderad. Den digitala revolutionen har ju skapat nya förutsättningar att jobba med bilder. Som ett komplement till den finska storföreningen har jag och mina kurskompisar från Axxells första naturfotokurs under senare år varit initiativtagare till Svenskfinlands första naturfotoförening, Bio-Foto Finland, som presenteras i en skild artikel i detta nummer.

ATT TÄVLA MED bilder, som är mycket populärt idag, har aldrig intresserat mig, trots att jag vet att det för många är ett sätt att "slå igenom" och få sina bilder publicerade för en stor publik. "Fototävlingar är som Lotto", brukar Lassi Rautiainen säga, "det gäller att ha tur".

Den enda fototävling som jag hittills deltagit i skedde vid Naturfotofestivalen i Vårgårda, Sverige hösten 2007, som samlar grädden av Sveriges och Norges naturfotografer. Jag och mina kurskollegor deltog i tävlingen på uppmaning av fotoläraren Andy Horner, som ledde Axxells första naturfotokurs 2007-2010. I diaserien (som visade sig bli den sista) vann jag andra och tredje pris med bilder från Botswana och Tanzania, tagna under jobbressor. Turen låg i att det var "Sveriges Lassi Rautiainen" björnfotografen Bosse Kristiansson som var enväldig domare, med samma bildsmak...

FRÅN FÖRSTA BÖRJAN är det den dokumentära fotografien som har fascinerat mig, där bilderna illustrerar substans, helst om något som är viktigt att uppmärksamma, om orättvisor, övergrepp och exploatering. Och det behöver inte alltid handla om natur; historia, geografi och ursprungskulturer lockar lika mycket.

En bok som tidigt gjorde ett djup intryck på mig var Bengt Bergs "Örnar" (1960) som dokumenterade de sista häckande örnarna i Sverige,

▲ Svarthakedoppingarna i Oravais häckar i vattenfyllda sandtakter. Kangan 2010. © Håkan Eklund.

hur de systematiskt förföljdes i skärgård och skogsland, innan förnuftet hann i kapp. Många av Bergs örnbilder var de första i sitt slag.

En lika värdefull bok var Teuvo Suominens "Lintujemme katoava aateli" (1967) som dokumenterade rovfågelhatet i Finland och beskrev situationen för sex hotade rovfågelarter illustrerade med Teuvos fina bilder.

Detta från en tid när de fåglar som inte döddes i viltvårdens namn började duka under för miljögifter. Det var här pilgrimsfalkarna försvann för gott som häckfåglar från södra Finlands klippbranter; de myrhäckande i norr överlevde – som Jorma Luhta dokumenterat i fina böcker och utställningar.

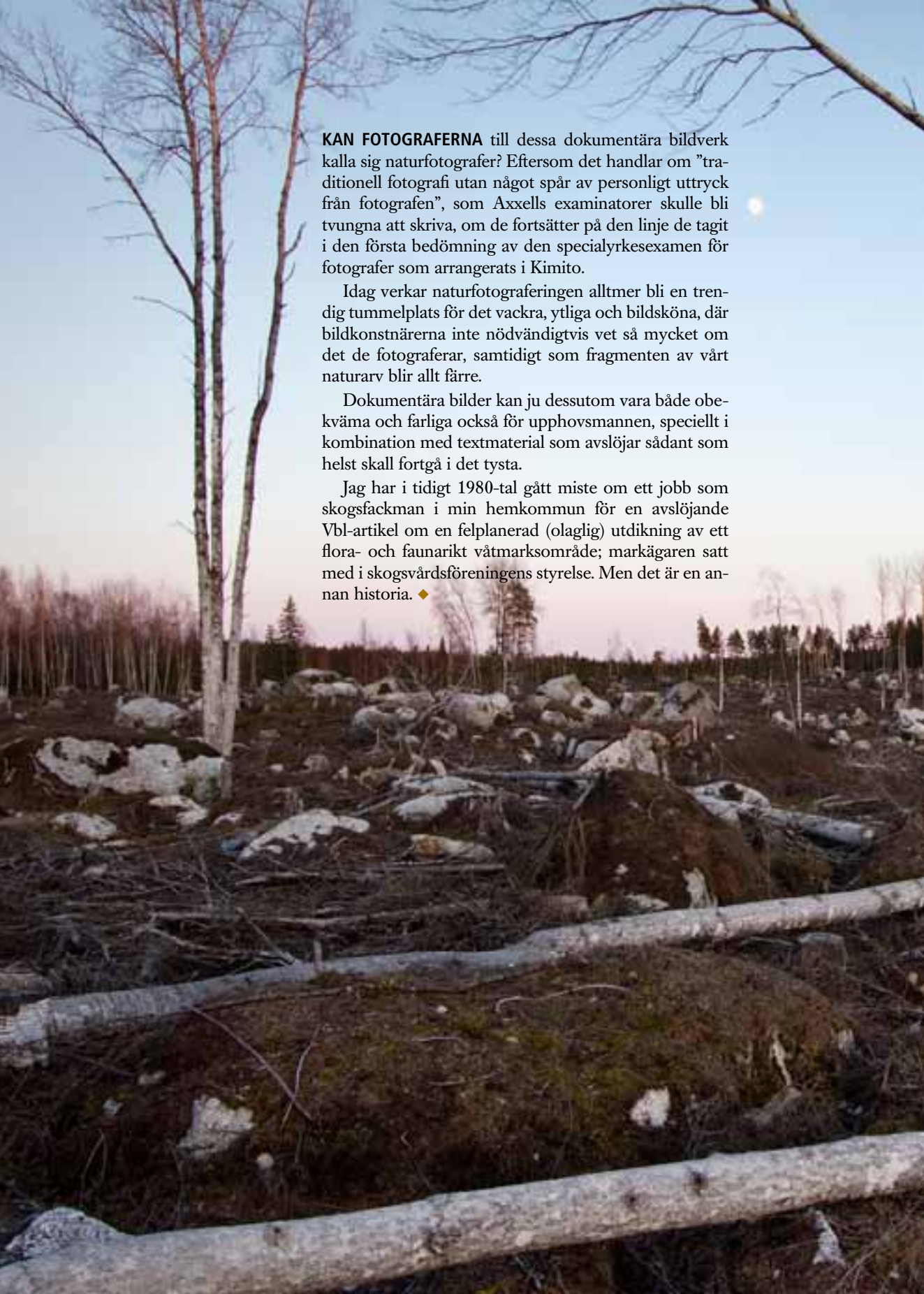
EN FORTSÄTTNING i genren var Pekka Helos "Kotka, lintujen kuningas" (1981) som i sig var ett banbrytande verk i Finland, utgivet på eget förlag – som gav Helo en årslön och motivation att försöka leva på naturfotografering. Också den boken, rikt illustrerad med fantastiska örnbilder, var ett rop på hjälp för det finaste vi har i vår fauna.

Och Hannu Hautalas andra bok, "Kololinnut ja muut pötkelöpesijät" (1977), är fortfarande en av mina favoriter. Ett dokument kopplat till den skogsekologiska utarmning som fortgår än i dag, nämligen bortputsningen av hålträd och -stubbar som våra hålbbyggande skogsfåglar behöver. En faktabok rikt illustrerad med fina svartvita fågelbilder och med text av skogsekologer, som slog

alarm om följderna av shablonskogsbrukets kalhuggningsteknologi.

En finlandssvensk fotograf som via bildutställningar och artiklar om "Kåkpesten i skärgården" fick en enorm uppmärksamhet på 1970-talet var Kaius Hedenström (1943-2006). Han dokumenterade fritidshus i skärgården med funkisarkitektur och placering som helt enkelt förfulade det känsliga skärgårdslandskapet. Ett bra exempel på fotodokumentation som småningom ledde till förändring; idag kan man inte längre bygga som på Hedenströms bilder.

Under senare år har ett antal värdefulla dokumentära verk utgetts, som berör, upplyser och manar till förändring. En sådan är Henrik Ekmans "Vargen, den jagade jägaren" (2010).

KAN FOTOGRAFERNA till dessa dokumentära bildverk kalla sig naturfotografer? Eftersom det handlar om "traditionell fotografi utan något spår av personligt uttryck från fotografen", som Axxells examinatorer skulle bli tvungna att skriva, om de fortsätter på den linje de tagit i den första bedömning av den specialyrkesexamen för fotografer som arrangerats i Kimito.

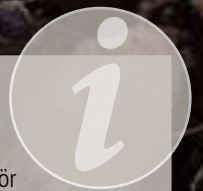
Idag verkar naturfotograferingen alltmer bli en trendig tummelplats för det vackra, ytliga och bildsköna, där bildkonstnärerna inte nödvändigtvis vet så mycket om det de fotograferar, samtidigt som fragmenten av vårt naturarv blir allt färre.

Dokumentära bilder kan ju dessutom vara både oekvåma och farliga också för upphovsmannen, speciellt i kombination med textmaterial som avslöjar sådant som helst skall fortgå i det tysta.

Jag har i tidigt 1980-tal gått miste om ett jobb som skogsfackman i min hemkommun för en avslöjande Vbl-artikel om en felplanerad (olaglig) utdikning av ett flora- och faunarikt våtmarksområde; markägaren satt med i skogsvårdsföreningens styrelse. Men det är en annan historia. ♦

▲ Fullmåne över kalyta i Korsholm. © Håkan Eklund.

Artikelförfattaren

Håkan Eklund är tidskriftsredaktör

Adress: Långåkersgatan 8a5, 20900 ÅBO

Tfn: +358 (0)50 5672213

e-post: hawkeklund@gmail.com

Fotoblogg: <http://www.fotosidan.se/blogs/hawk/index.htm>

BioFoto Finland

– specialförening för naturfotointresserade

TEXT OCH BILD: HÅKAN EKLUND

BioFoto Finland är en nybildad finlandssvensk naturfotoförening med medlemmar från Pyttis i öster via Åland i väster och upp till Karleby i norr; den enda i sitt slag i Svenskfinland. Trots att många aktiva finlandssvenska naturfotoentusiaster är medlemmar i den stora finska naturfotoföreningen Suomen Luonnonvalokuvajärjestys (www.luontokuva.org/), som är en helfinsk förening, anser vi att det finns behov av en finlandssvensk förening där vi kan fungera på vårt modersmål, skapa våra egna nätverk och helt fritt pendla mellan "två kulturvärldar", dvs den finska och den skandinaviska.

Enligt stadgarna som godkändes i juni 2010 är föreningens språk svenska och syftet "att främja, utveckla och synliggöra naturfotografering på svenska i Finland samt främja kontakten till motsvarande Biofotoföreningar i Norden".

I STADGARNNA har vi skrivit att föreningen skall fullfölja sitt syfte genom att

- ordna fotoutflykter: regionalt, nationellt och internationellt
- ordna medlemsmöten (främst interaktiva via internet)
- ordna kurser och fortbildning i samarbete med andra aktörer
- arrangera fotoutställningar med medlemmarnas bilder
- bedriva informationsverksamhet om naturfotografering
- ha en egen informativ webbplats på internet
- årligen utse Årets bästa naturbild i Svenskfinland
- ha tidskriften Naturfotografen eller motsvarande som medlemsförmån

FÖRENINGSIDÉN föddes efter ett deltagande i Vårgårda Naturfotofestival i Vårgårda, Sverige hösten

2007. Vi som gick på den första (2007 – 2009) förberedande kursen för Specialyrkesexamen för fotografer – med naturfoto som specialitet, som Yl Axxell i Kimito ordnade, och var med i Vårgårda, imponerades av den bildvisning som norska BioFoto-medlemmar presenterade över sin verksamhet.

▼ BFF:s första årsmötesmiddag i västra Estland 28.5.2011.

© Håkan Eklund.

BIOFOTOS moderförening finns alltså i Norge (www.biofoto.no), med sju olika lokalavdelningar från söder till norr. Eftersom det också finns en snabbt växande förening i Sverige (www.biofoto.se/), som då var en lokalaförening till norska BioFoto, resonerade vi: "varför inte också Svenskfinland?"

Den 27 januari 2008 bildade vi BioFoto Finland under ett kursveckoslut i Kimito, och tillsatte en tillfällig styrelse. I medlemstidskriften Naturfotografen nr 1/2008 och i nr 4/2008 fick vi lite spaltutrymme, där BioFoto Finland för första gången presenterades.

URSPRUNGLIGEN hade vi inte tänkt registrera föreningen, utan bara fungera som en kreativ och flexibel intressegrupp.

Sommaren 2009 stannade allt upp när det kom information från Norge om en märklig "kupp", där föreningens ordförande, medlemstidskriften Naturfotografens redaktör och en del andra viktiga personer i föreningen med koppling till styrelsen, planerade att starta en egen kommersiell naturfototidskrift i Norge (Natur & Foto) där plötsligt BioFotos medlemstidskrift skulle ingå som "underhyresgäst" i en helnorsk publikation. Det blev ett stort motstånd från fältet som ledde till att både BioFotos ordförande och tidskriftsredaktör avgick. Strulet i Norge gjorde att vi tappade inspirationen för en tid, och undrade om det var någon vits att fortsätta att utveckla en finlandssvensk lokalavdelning till norska BioFoto om moderföreningen höll på att "spricka i sömmarna" av inre konflikter.

SEN TÄNKTE VI OM, vi hade ju inget att förlora att ändå bilda föreningen, behovet att samla finlands-svenska naturfotointresserade till en förening fanns ju kvar. Om det skulle visa sig att medlemstidskriften Naturfotografen skulle upphöra, kontaktade vi Camera Natura i Sverige som kunde bli ett alternativ till "medlemsförmån", trots att de inte ville ha något med föreningsverksamhet att skaffa.

För säkerhets skull beslöt vi att registrera BioFoto Finland hos Patent- och registerstyrelsen. Handlingar lämnades in senhösten 2009 och den 10.6.2010 antecknades vi i föreningsregistret som registrerad förening. BioFoto Finland rf fanns nu "på riktigt", juridiskt korrekt enligt finländsk lagstiftning.

I samband med den finska naturfotoföreningens "Vuoden Luontokuva" -festival i Helsingfors 17.19.2010, höll vi vårt första medlemsmöte som registrerad förening och den 28.5.2011 höll vi vårt första officiella årsmöte i Estland, i samband med en fotoutflykt till de blomsterrika lövängarna i Laelatu, nära färjhamnen till Ösel.

EFTERSOM BioFoto Sverige under de senaste åren har växt till sig lavinartat och fått många nya lokalavdelningar runt om i landet, beslöts det vid BioFotos senaste årsmöte i Strömstad (28.5.2011) att Sverige inte längre skall fungera som en lokalavdelning till den norska moderföreningen, utan blir en självständig förening.

De gjorde alltså det som vi i Finland redan gjort; vi hann ju aldrig fungera som en utpräglad lokalaförening under den norska. Det betyder att

BioFoto Finland

det nu finns tre nationella BioFoto föreningar i Norden: i Norge, Sverige och i Finland. Vackert så.

VÅR FÖRSTA utmaning är att få en fungerande webbplats etablerad där vi kan träffas virtuellt och dela med oss av vårt fotograferande, eftersom den kustsvenska geografin är vad den är. Samtidigt blir webbplatsen också vårt ansikte utåt liksom en årligt utkommande årsbok. Sen gäller det att värva medlemmar och organisera oss mera funktionellt.

Men vi tänker inte låta föreningsengagemanget bli någon belastning, allt som inte känns trevligt och inspirerande får vara – att fotografera och umgås via en naturfotoförening skall ge positiv energi för alla som är med.

Trots att den gemensamma nämnaren för alla BFF-medlemmar är intresse och respekt för natur och ett stort intresse för fotografering, både konst-

närligt och dokumentärt, har de flesta ändå olika motiv för sitt fotograferande. För många är det ett sätt att koppla av, att med kamerans hjälp försöka fånga stämningar och ögonblick som möter, som tar fram konstnärsådran och blicken för det sköna.

För andra är det dokumentära naturbilder som gäller, som behövs i olika yrkessammanhang, i artiklar, böcker, webbsidor, etc – gärna med en konstnärlig touch.

I FINLAND ÄR DET tyvärr lika få förunnat att kunna livnära sig på naturfotografering som på författarskap. Den digitala revolutionen har effektivt slagit ut många traditionella fotografers födokrok genom att översvämma marknaden med billiga bilder. Likväl behöver marknaden ännu mera bilder än någonsin tidigare; de flesta texter kommunicerar och når ut via bilder!

De naturfotografer som också kan skriva, hålla kurser och sälja bilder till gallerier, för reklam etc, har större chanser att få ihop något som påminner om en lön. Ett välkänt dilemma för många konstnärer.

För de flesta är och förblir naturfotografering en hobby, både till glädje för fotografen och för andra. Dessutom är det en hobby som inte tar något bort från naturen, som till exempel nöjesjakt och fritidsfiske. Eftersom vi människor under största delen av vår existens varit jägare och samlare, ligger de generna starkt kvar (kanske speciellt) hos mannen.

För naturen (samt för mark- och vattenägarna) är det en lycka att många idag nöjer sig med att jaga med kikare eller kamera, dvs att bara titta och fotografera.

I BOKEN "Min jakt med kamera" av Paul Rosenius som kom ut redan 1912 inleds förordet så här:

"Den gamla formen för jakt, den blodiga, kommer, tror jag, allt mindre att utövas. Framtidens jakt skall mer och mer blifva jakten med kamera. Denna vållar ingens död och ingens pina, och den låter lefva i tvåfaldig mening: jaktföremålet får behålla lifvet och får därtill ett andra, mer och mindre oförgängligt lif i den bild som gripit ett ögonblick af dess tillvaro."

Rosenius antagande att framtidens jakt sker med kamera har alla tekniska förutsättningar för sig. Den digitala revolutionen har medfört att intresset för fotografering har ökat explosionsartat och allt fler har råd att köpa avancerade kameror och specialoptik som behövs vid naturfotografering. Ett resultat av denna utveckling är naturfotoföreningen BioFoto Finland. ♦

▼ Heidi Holmlund fotograferar majvivor på Matsalus strandängar 29.5.2011. Roger Sjölund i bakgrunden. © Håkan Eklund.

Artikelförfattaren

Håkan Eklund är tidskriftsredaktör och en av initiativtagarna till BFF.

Adress: Långåkersgatan 8a5, 20900 ÅBO

Tfn: +358 (0)50 5672213

e-post: hawkeklund@gmail.com

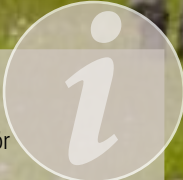
BioFoto Finland

BioFoto Finlands styrelse (2011) ser ut så här:

Håkan Eklund (ordf), Eva Ehrnsten (sekr), Roger Sjölund (kassör), Heidi Holmlund, Tuija Waren, Krister Welanders, Annika Welling-Nyberg (suppl), Jonatan Hedberg (suppl).

Intresserade av medlemskap kan anmäla sig till roger.sjolund@gmail.com

Medlemsavgiften är 48 euro för 2011.

Några BioFoto Finland profiler

TEXT: HÅKAN EKLUND

▲ Jan Björk. © Benny West.

Jan Björk

Bostadsort: Såka, Karleby.

Yrke: Snickare.

Hur länge har du fotograferat: Ca 15 år.

Varför just natur: Känns naturligt, är född och bor på landsbygden.

Favoritmotiv: Överraskningar.

Favoritmiljö som du helst fotograferar i: Skog, odlingslandskap och vattenmiljöer med dess djurliv, i Karlebynejden.

Varför är det viktigt att en naturfotograf också är naturkunnig: Bättre respekt för naturen.

Eventuella utställningar, böcker, artiklar: "En stund i naturen – foton från Karleby med omnejd" (2010). Fotobokens text är på svenska, finska, engelska och Karlebydialekt. Fotoutställningen "En stund i naturen 2011" i Karleby och Jakobstad, innehåller 15 tavlor. Fotoutställningen "Våren" innehåller 7 tavlor, i Karleby maj-juni.

Tävlingsframgång: Hedersomnämmande i Vuoden luontokuva 2010 "På väg upp" (gädda, se nästa sida).

Bilden som du ännu är på jakt efter: Känner ingen press på någon specifik bild, tar naturen som den är.

Webbplats: www.janbjork.com ♦

► "Uppåt" och "Sned". © Jan Björk.

▲ © Janne Gröning.

► Utskärgård. © Janne Gröning.

Janne Gröning

Bostadsort: Nådendal och Inö.

Yrke: Fotograf, företagare.

Hur länge har du fotograferat: Sedan november 1998.

Varför just natur: Min inre röst uppmanade mej att ta fram kameran och gå ut och fotografera i naturen – jag hade just "gått rakt in i väggen" och det här blev både natur- och fototerapi för mig, samt att det blev mitt yrke för 7 år sedan.

Favoritmotiv: Positiva stämningar och meditativa stunder i naturen.

Favoritmiljö som du helst fotograferar i: Skärgård.

Varför är det viktigt att en naturfotograf också är naturkunnig: Jag tror att det är svårt att vara naturfotograf om man inte verkligen är intresserad av naturen, och då man *verkligen* är intresserad, så blir man naturkunnig dag för dag. Livet lär.

Utställningar, böcker, artiklar: Jag har under de senaste 8 åren haft ca 50 större och mindre utställningar runt om i södra och mellersta Finland samt i Stockholm.

Sommaren 2011 har jag en fotoinstallation "Mare Amore" i Ateljé Lanterna i Nagu. Denna installation är en del av Contemporary Art Archipelago – CAA projektet som hör till ÅBO 2011 KULTUR programmet. Jag har också en utställning "Berg & Hav" på Farmors Café. Jag har illustrerat Fader Mitros bok "Ajatuksia elämästä,työstä,uskosta", som gavs ut av WSOY 2009. Tillsammans med Eija Orpana har vi gett ut en bok "VALO kuvin ja sanoin", på eget förlag (http://www.ultra-lehti.com/kirjat/arv_valo.html). Tillsammans med Ristomatti Ratia har vi gjort boken "Saareissa/På holmen / On an Island", som kom ut på Tammi's förlag 2009. 2005 illustrerade jag Vivaldi Four Seasons på dvd med skärgårdsbilder och 2010 hade jag äran att få mina bilder tillsammans med Jean Sibelius musik på dvd. Både dvd:n med Vivaldi och Sibelius har sålt guld- och platinaskiva.

Tävlingsframgång: Jag har inte deltagit i någon fototävling, jag tävlar bara med mej själv!

Bilden som du ännu är på jakt efter: Jag är inte ute efter något speciellt motiv, jag lever här och nu och tar mina bilder då tillfället dyker upp. ♦

Webbplats: www.archipelagophoto.com

▲ Heidi Holmlund. © Eljas Rahikainen.

Heidi Holmlund

Bostadsort: Jag bor på landet i lugnet i Sjundeå, arbetar i vimlet i Hagalund.

Yrke: Egen företagare; njuter av att försöka göra människor vackra i min hårsalong (www.encasa.fi)

Hur länge har du fotograferat: Jag har alltid tyckt om att fotografera men det är först under de senaste tre åren då jag gått på Axxells naturfotokurs som fotografering har blivit en riktigt rolig hobby (på allvar), med endast manuella inställningar. Tycker om allt vackert runt omkring mig, som färger, former allt som tillfredsställer mitt estetiska öga.

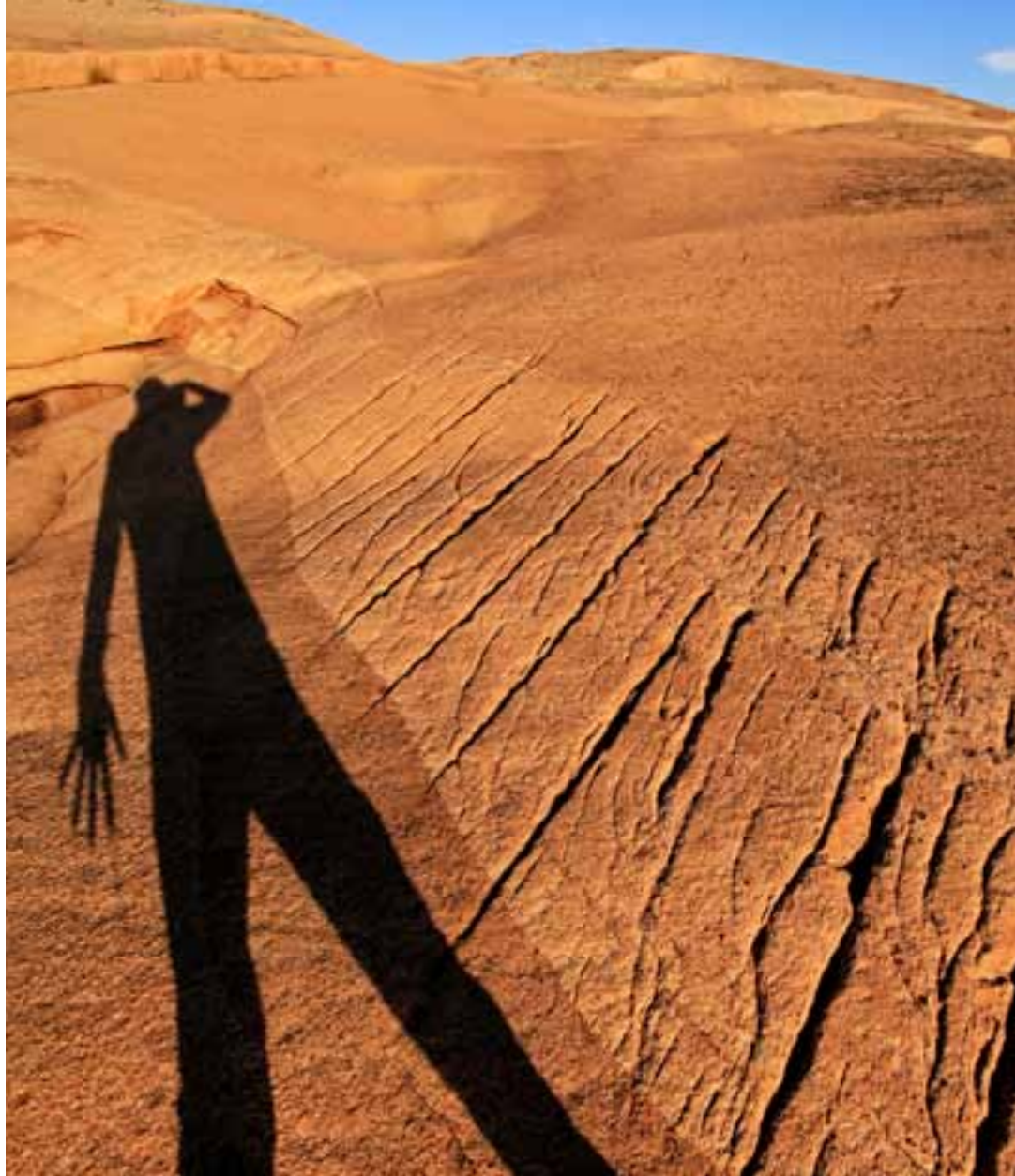
Varför just natur: Naturen håller mitt liv i balans i alla väder. I naturen får jag njuta av allt det primitiva, äta, ta mig fram till följande lägerplats, njuta av omgivningen, fotografera, filosofera för mig själv och äta lite igen och sen sova ute i den friska luften. Min rygsäck har blivit allt tyngre med åren, full med kamerautrustning,

har svårt att välja ut endast ett objektiv, tror mig alltid behöva alla, om ifall ... Istället får jag lämna något klädesplagg eller kanske ett extra korvpaket hemma.

Bilden som du ännu är på jakt efter: Jag har många bilder otagna, äventyr ogjorda och erfarenheter oupplevda, men jag satsar fullt på alla. ♦

► Skymningsbilder från Obbnäs. © Heidi Holmlund.

▲ Självporträtt. © Andy Horner.

Andy Horner

Bostadsort: Mariehamn, Åland.

Yrke: Naturfotograf och utbildare.

Hur länge har du fotograferat: Mer än 20 år.

Varför just natur: För det är det jag brinner för.

Favoritmotiv: Landskap, gärna flygbilder.

Favoritmiljö som du helst fotograferar i: Kust.

Eventuella utställningar, böcker, artiklar: Fyra böcker, otaliga utställningar och en rad artiklar.

Tävlingsframgång: Hedersomnämmande i BBC Wildlife Photographer of the Year och Årets Naturbild i Finland.

Varför är det viktigt att en naturfotograf också är naturkunnig: För att motivet alltid är viktigare än bilden.

Bilden som du ännu är på jakt efter: Ett riktigt snyggt vulkanutbrott i solnedgångs- eller soluppgångsljus. ♦

Webbplats: www.andyhorner.eget.net

► Islossning, Ålands hav / Rödgranit, Geta. © Andy Horner.

Hans G. Hästbacka

Bostadsort: Åbo, men vistas också en hel del i Terjärv i Österbotten.

Yrke: Bildkonstnär / frilanskonstnär.

Hur länge har du fotograferat: Jag hade hunnit fotografera ett flertal år med traditionella kameror innan intresset för Camera obscura eller nålhålskameror väcktes. Under studietiden i "konstskolan" i Nykarleby, dvs våren 1999, byggde jag min första nålhålskamera och efter det har det blivit en hel del "slowfoton". Jag försöker konstruera enkla kameror av olika material/föremål (återanvända saker), med vilka jag dokumenterar vardagen. Jag har aldrig ägt en digitalkamera.

Varför just natur: Vad är då natur? Natur kan också vara en gatumiljö i vacker grå betong och asfalt. Jag försöker fånga ögonblicksbilder av det som jag tycker att är intressant, och det kan vara allt från en forsmiljö i Österbotten till en gatuvy i Åbo centrum eller en rostig cykel.

Favoritmotiv: Jag har väl inget egentligt favoritmotiv, men det är väldigt utmanande att föreviga strömmande vatten med långa exponeringstider. Under tex en 45 minuters exponering kan det hända en hel del intressanta saker, som sist och slutligen inte syns på själva slutresultatet!

Favoritmiljö som du helst fotograferar i: Det finns en hel del spännande miljöer där jag har utfört fotografiska dokumentationer, bl a Hammarforsen i Kronoby å, Maansforsen i Esse å och så vidare.

Varför är det viktigt att en naturfotograf också är naturkunnig: Jag är inte någon naturfotograf även om jag råkar vara intresserad av att dokumentera natur och speciellt miljöer med strömmande vatten. Jag vet inte heller om jag är så värst naturkunnig, dock gammal fågelkännare. Dessutom förstör jag en hel del fårskt vatten under själva framkallningsprocessen. Ofast tror man att de som håller på med naturfotografi också är naturkunniga, men jag vet inte riktigt om det är så. Är man verkligen en naturkunnig eller miljömedveten fotograf om man reser hundratals eller till och med tusentals kilometer för att fotografera ett speciellt djur, en fågel eller en speciell miljö! Man kan ju alltid fråga sig var gränsen går.

Eventuella utställningar, böcker, artiklar: Under de senaste åren har jag hunnit med att ställa ut bilder lite här och var, allt från Rovaniemi i norr till Hangö i söder. Denna sommar kommer jag också att ha utställningar i Österbotten på Bennäs bibliotek och på Cikoriamuseet i Jakobstad. I Bennäs kommer jag att förevisa Camera

▲ Self-portrait © Hans G. Hästbacka.

obscura fotografier från forsmiljöer i Esse, Purmo och Kronoby åar. På utställningen vid Cikoriamuseet kommer jag att ställa ut bildmaterial från ett interaktivt nålhålskameraprojekt som jag genomförde på museiområdet under Konstrundan år 2010. Utställningen består till stor del av nålhålskamerafotografier som besökare förevigade under evenemanget. Det är en "kollektiv" utställning om Cikoriamuseet och dess närmiljö sett ur flera "synvinklar". Jag kommer också att ställa ut några "bokkamerafotografier" som jag förevigade på museiområdet i juli 2010. Under sommaren ska jag också genomföra nya interaktiva nålhålskameraevenemang i Bennäs, Jakobstad och Korpoström. I september kommer jag att ställa ut nålhålskamerafotografier i läkarstationen Pulssis skyltfönstergalleri i Åbo.

Tävlingsframgång: I normala fall så deltar jag inte i fototävlingar. Enligt mig så går det inte att tävla inom fotografi! Hur kan man bedöma vilken bild/foto som är bäst? Är det den bilden som är minst manipulerad, retuscherad eller minst tillställd som är bäst eller...? Jag brukar endast tävla mot mig själv!

Bilden som du ännu är på jakt efter: Jag är inte på jakt efter någon speciell bild eller något speciellt motiv. Jag är nöjd ifall jag nu och då med hjälp av slumpen får fångat en någorlunda intressant bild. ♦

▲ Henrik Lund vid prisbild i Finlandiahuset, Helsingfors 2010. © Håkan Eklund.

Henrik Lund

Bostadsort: Lappträsk (Östra Nyland).

Yrke: Account Manager

Hur länge har du fotograferat: Sedan januari 2004.

Varför just natur: Det vackra omkring oss som alltid är tillgängligt är värt att fotografera.

Favoritmotiv: Allätare; natur med en konstnärlig touch duger (se www.lundfoto.com).

Favoritmiljö som du helst fotograferar i: Vinterfor-sen.

Eventuella utställningar, böcker, artiklar:

Utställningar: "Osynligt nära" 2010-2011, "Natura Veritas" 2007, "Östnyland naturligt" 2005.

Böcker: "Osynligt nära" 2010 (Galleriformat av Docendo, fås endast mot beställning).

Artiklar: Ett antal artiklar i Finlands natur sedan 2005, WWF Eko, Sverige 2010; Flygekorren.

Varför är det viktigt att en naturfotograf också är naturkunnig: För att kunna ta goda naturbilder bör man inneha en förståelse för det man fotograferar; respekt och kunskap om motiven leder till lyckade bilder.

Bilden som du ännu är på jakt efter: Lodjur i snöyra på ett klippberg i hemknutarna. ♦

► "The Observer", prisbelönt 2010. © Henrik Lund.

▼ "Icefox", internationellt prisbelönt bild (WPY 2009).

▲ Roger Sjölund vid prisbild, Finlandiahuset, Helsingfors 2010. © Håkan Eklund.

Roger Sjölund

Bostadsort: Björkas, Åbo.

Yrke: Vikarierande ekonomichef.

Hur länge har du fotograferat: Jag har hållit på med fotografering med varierande takt i drygt 30 år.

Varför just natur: Jag har alltid, så långt jag kan komma ihåg, varit intresserad av natur, fotografering kom med i bilden i tonåren.

Favoritmotiv: Jag tycker speciellt om att ta närbilder av detaljer i naturen, kompositionen spelar en viktig roll då jag tar bilder.

Favoritmiljö som du helst fotograferar i: Jag tycker om miljöer där det finns vatten i någon form; skärgården har utan vidare varit den miljö som mest inspirerat och påverkat min fotografering.

Eventuella utställningar, böcker, artiklar: Jag har deltagit i ett antal utställningar under årens lopp. Senast

ställde jag ut bilder med en fotokompis sommaren 2008. Några artiklar har jag skrivit för Finlands Natur.

Tävlingsframgång: Jag har fått tre hedersomnämningar i tävlingen Årets Naturfoto i Finland. År 2007 kom jag på en andra plats i en europeisk naturfototävling i serien komposition och form. Jag har titeln EFIAP som jag erhållit efter vissa framgångar i internationella fotosalonger.

Varför är det viktigt att en naturfotograf också är naturkunnig: Jag kunde inte tänka mig naturen som fotomotiv ifall man inte skulle ha ett genuint intresse för den. Det är betydligt lättare att planera fotoutfärder och liknande, då man vet något om de motiv man skulle vilja se/hitta.

Bilden som du ännu är på jakt efter: En spännande insekt i en visuellt tilltalande komposition i ett ljus som framhäver motivet på rätt sätt. ♦

► Pemarfjärden, hösten 2010 / Gräshoppa, Pikis. © Roger Sjölund.

▲ Tommy Vikars. © Emma Simberg.

Tommy Vikars

Bostadsort: Bor i skärgårdsbyn Norrnäs sedan 2006, en stor del av mina bilder kommer till i min hemby.

Yrke: Är utbildad timmerman, jobbar som snickare.

Hur länge har du fotograferat: Fotograferandet tog fart 1998 när jag byggde en liten skogskoja i min egen skog. Efter min första övernattnings och med mitt första möte med lavskrikan morgonen därpå har jag antingen tänkt i bilder, planerat eller fotograferat dagligen.

Varför just natur: Intresset för natur och bild har funnits från barnsben. Biologi var ett av dom få ämnena jag intresserade mig för i skolan. Men biolog blev jag ändå inte. Jag är en filosofiskt lagd naturfotograf och människa. Skogen, eller snarare spillrorna av gammelskogen är det som lockar mig mest, med eller utan kamera. Jag dras till den odefinierbara, abstrakta, men tydligt kännbara energin som finns i skogen, den som för mig är skogens väsen. Denna vill jag försöka fånga på bild. Jag fokuserar automatiskt mera på min inre upplevelse än den yttre beskrivande. Naturvetenskapen tar jag till hjälp

för att läsa om beteenden så att jag ökar mina chanser med fåglar och djur och för att försäkra mig om att jag inte stör för mycket. Att vara i skogen nära det ursprungliga livet och se likheterna och olikheterna mot den moderna människans sätt att leva är en viktig kontrast och avkoppling.

Favoritmotiv: Min bildsmak är mycket bred och sträcker sig långt utanför naturfotografen.

Eventuella utställningar, böcker, artiklar: Jag har haft fyra utställningar med tranor som tema, tre i Närpes och en på Åland; två utställningar med temat havsörn, en i Närpes och en i Molpe.

Tävlingsframgång: Under mina aktiva år i fotoklubben Focus Närpes (2000 - 2005) fick jag fyra hedersomnämningar i Österbottens kameraklubbs års tävling; ett hedersomnämning i årets naturbild i Finland 2009 samt tre Highly Commended i European Wildlife Photographer of the Year 2010. ♦

Webbplats: www.tommyvikars.fi

► Tofsmes (dubbel exponering). © Tommy Vikars.

Tuija Warén

Bostadsort: Korsnäs.

Yrke: Specialplanerare, naturfotograf.

Hur länge har du fotograferat: Hela mitt liv, först med en Kodak pocketkamera, sen en liten Pentax, fick min första systemkamera år 1986 Nikon F801, bytte till digitalt år 2002.

Varför just natur: Jag har alltid trivts med att vandra i naturen, göra iakttagelser och upptäcka små saker som gör livet värt att leva.

Favoritmotiv: Fåglar, speciellt skärgårdsfåglar, också landskap.

Favoritmiljö som du helst fotograferar i: Skärgården, havet och nordliga biotoper.

Varför är det viktigt att en naturfotograf också är naturkunnig: Lättare att hitta motiv och lättare att planera, förstår hur man ska fotografera så att man inte skadar eller stör naturen.

Eventuella utställningar, böcker, artiklar: Två utställningar i Vasa 2010 "Skärgårdsfåglarna har vår-känslor", en ny utställning i september 2011 i Terranova, om stenar i Kvarkens världsarv.

Tävlingsframgång: Har en andra plats från 2009 i en utmaningstävling mellan Vaasan valokuvailijat ry och Knäppisarna; brukar normalt inte delta i fototävlingar.

Bilden som du ännu är på jakt efter: En bild med ett ljuvligt ljus, rörelseoskärpa, mustiga färger, härlig komposition. Motivet? Hmm... något levande. ♦

▲ Tuija Warén. © Lotta Broman.

▼ Hermelin. ► Kvarkenvår / Småskrake. © Tuija Warén.

▲ Krister Welanders. © Gissi Welanders.

Krister Welanders

Bostadsort: Karskog by i Sjundeå, fritidshus i Korpo södra skärgård.

Yrke: Lektor i biologi och geografi vid Källhagens skola i Lojo.

Hur länge har du fotograferat: Sedan jag fick min första kamera, en Kodak Instamatic, till min tioårsdag 1964. Min första systemkamera, en Nikkormat Ftn, köpte jag för min sommarlön då jag var 17 år.

Varför just natur: Mitt intresse för fåglar, insekter och växter flöt samman med mitt fotointresse redan i tonåren. När man rör sig med kameran i naturen får man jobba med båda hjärnhalvorna; medan den analytiska vänstra halvan identifierar arter söker den högra hjärnhalvan spännande former, ljus och stämningar.

Favoritmotiv: Närbildsfotografering med naturmotiv, men också landskap. Kräldjur har varit ett viktigt motivområde de senaste åren. Jag använder också mycket bilder i min undervisning så ibland är det faktiskt läroplanen som styr motivvalet.

Favoritmiljö som du helst fotograferar i: Skärgården alla årstider, men också ångsmarker och fjällnatur.

Eventuella utställningar, böcker, artiklar: Illustrerat egna artiklar i Finlands Natr m m och producerat läromedel och miljöinformation via det egna företaget Welanders. Jag gör också artillustrationer och använder då mina egna foton som förlagor.

Varför är det viktigt att en naturfotograf också är naturkunnig: För en naturfotograf är det viktigt att kunna jobba på naturens villkor. En okänslig fotograf kan göra stor skada genom att klampa omkring i marker och i situationer som kräver hänsyn och försiktighet. Sen är naturligtvis kunskaper om växt- och djurarter viktiga speciellt om man jobbar med artbilder. Då måste man känna till vilka artkaraktärer som borde synas på bilden, tex sporrens längd hos en orkidé.

Bilden som du ännu är på jakt efter: Mattias Klum har rasande fina naturbilder i sin fotobok Skogens öga. En av bilderna, en kungskobra med rörelseoskärpa, ser jag framför när jag kryper omkring i huggormsmarkerna. En huggormsbild med panoreringsoskärpa har jag jagat länge. ♦

Webbplats: www.welanders.fi

► Björkö, Korpo / Huggorm. © Krister Welanders

▲ Magnus Östman. © Jori Gustafsson.

Magnus Östman

Bostadsort: Borgå.

Yrke: Redaktör med biologbakgrund.

Hur länge har du fotograferat: Sedan 1985.

Varför just natur: Naturfotografering kompletterar mina övriga naturintressen: fågelskådning, entomologi och botanisering. Numera behöver jag också hela tiden egna naturbilder i mitt jobb som chefredaktör för Finlands Natur.

Favoritmotiv: Favoriter bland motiven är bland mycket annat makrobilder av insekter och växter, fåglar och skärgårdslandskap under alla årstider.

Favoritmiljö som du helst fotograferar i: Favoritmiljöer hittas i skärgården och i fjällvärlden.

Eventuella utställningar, böcker, artiklar: Jag har deltagit i östnyländska kameraklubbars utställningar, har

skrivit mer än 100 artiklar med egna naturfotografier i Finlands Natur, Skärgård, Borgåbladet, Hufvudstadsbladet, Nya Åland m.fl.

Tävlingsframgång: Vunnit priser bla i de östnyländska kameraklubbarnas tävlingar.

Varför är det viktigt att en naturfotograf också är naturkunnig: Naturkunskap är viktig: uppgifter om art, naturtyp, arternas beteende etc höjer bildernas informationsvärde avsevärt. Kunskap om arternas förekomst och beteende hjälper en att hitta dem i naturen och att förbereda sig inför fotograferandet.

Bilden som du ännu är på jakt efter: Skarpa flyktbilder av insekter är en ultimata utmaning. ♦

► Grönt är vårens färg. © Magnus Östman.

Produforum Åboland

TEXT OCH BILD: PIA PROST

Kristin Mattsson sitter bänkad framför sin dator med hörlurarna på. Mentalt finns hon inte på sitt kontor i Pargas, utan på möte med andra anställda för Produforum för att dryfta ärenden som rör kulturfälten i Nyland, Åboland och Österbotten.

– Eftersom vi är utspridda över hela Svenskfinland håller vi oftast möten över nätet, konstaterar hon.

KRISTIN Mattsson är projektchef för Produforum Åboland, som startade i november 2009.

– Vi erbjuder ett forum för samarbete och nätverk för kulturaktörer, det vill säga människor som jobbar professionellt med konst och kultur, berättar Kristin. I Åboland handlar det bland annat om musiker, bildkonstnärer, formgivare och fotografer, det vill säga ett mycket brett fält av konstutövare. Det är inte bara enskilda aktörer som deltar, utan även föreningar såsom Åbolands hantverk rf och Sagalunds museum i Kimito.

Projektets viktigaste tyngdpunkter är dels kunskapsutbytet aktörerna emellan – att lära av varandra – och dels utbildning som höjer aktörernas kompetens. Deltagarna får även hjälp med praktiska frågor kring tex administration, ekonomihantering, it-kunnande och marknadsföring.

– Tanken är att Produforum ska främja utvecklingen av det fria kulturfältet i Svenskfinland och inspirera till entreprenörskap bland fria producenter och konstutövare, konstaterar Kristin Mattsson. Det kostar inget att delta.

Produforum arrangerar regelbundet träffar för sina kulturaktörer. Verksamheten byggs upp utifrån de behov som finns bland kulturaktörerna. På den senaste träffen presenterade Produforums informatör Greta Storlund Kulturforum – en nätportal där man gratis kan synliggöra sin verksamhet. Kulturforum ger en helhetsbild av kulturutbudet i hela Svenskfinland och öppnades officiellt den 26 maj 2011.

NATURFOTOGRAF Janne Gröning, bosatt på Keistiö i Iniö, är en av Produforum Åbolands kulturaktörer.

– Jag har varit med ända från början, säger Janne. Jag hör till Produforums fasta aktörer, vilket innebär att jag förbundit mig till ett samarbete med Produforum. Jag både ger och får, så att säga. Jag ställer upp med min kunskap och deltar i planeringen av Produforums verksamhet. I gengäld får jag synlighet, ett stort kontaktnät och handledning. Nu senast fick jag hjälp av Kristin Mattsson med att skriva en ansökan.

– Under våren har det också gjorts en broschyr, "VårKultur 2011 – kultur för och med seniorer", där en del av Produforums aktörer ges synlighet, berättar Janne Gröning.

Den utkom i samband med ett välbesökt seminarium "Kultur ger kraft", som hölls den 5 april i Pargas. VårKultur är ett samarbete mellan kommunerna i Åboland och Sydkustens landskapsförbund, som för övrigt är projektägare av Produforum Åboland. I broschyren finns bland annat en förteckning och en presentation över de kulturaktörer som visat intresse för att jobba med seniorer.

– Det känns nog som om Produforum gett mig mycket, konstaterar Janne. Produforum utvidgas kontinuerligt och blir hela tiden bättre. Jag tror själv att detta kommer att bli ett mycket viktigt nätverk för kulturaktörerna i Svenskfinland. Det tar sin tid att bygga upp strukturerna och få folk att bli medvetna om att nätverket finns, men det är det värt. ♦

Artikelförfattaren

Pia Prost är byaombud i Åboland, Egentliga Finlands Byar rf., tfn: 050 338 1710, e-post: prost.pia@gmail.com, www.vskylat.fi

▲ Kristin Mattsson vid arbetsbordet. © Pia Prost.

FAKTARUTA

Produforum främjar utvecklingen av det fria kulturfältet, d.v.s producenter, konstnärer och fria grupper på svenska i Finland

- utvecklar och testar metoder och modeller för samarbete
- är ett nätverk för utbyte av erfarenhet och kunskap
- erbjuder handledning inom projekthantering, nätverkan och inom kreativt arbete med nya målgrupper
- höjer kompetensen och inspirerar till entreprenörskap bland fria producenter och konstutövare
- stöder samarbete mellan kulturfältet och andra sektorer i samhället

Sydostens landskapsförbund är huvudman för Produforum Åboland. Projektet finansieras av Europeiska socialfonden, Svenska kulturfonden samt kommunerna Kimitoöön, Väståboland och Åbo.

Produforum erbjuder bl.a. producentverkstäder, projekthandledning, seminarier, diskussionsforum, framtidsplanering, gemensamma arbetsutrymmen, internationella träffar och gemensam marknadsföring.

Projektledare

Produforum, riksomfattande: **Anki Hellberg-Sågfors**

Produforum Nyland: **Anders Derefalk**

Produforum Åboland: **Kristin Mattsson**

Produforum Österbotten: **Eva Forsman**

Kontaktuppgifter och mer information

www.produforum.fi

Europeiska unionen
Europeiska socialfonden

Produforums produktfamilj på nätet – öppet för alla

TEXT: GRETA STORLUND

Produforum är ett kulturnätverk för konstnärer och kulturproducenter från hela Svenskfinland. Grundtanken med nätverket och verksamheten är samarbete, mellan både regioner, konstarter och samhällssektorer.

Produforum startade med ett lokalt projekt i Helsingfors 2007. Arbetsmodellerna väckte intresse på ett stort antal orter och har resulterat i regionala projekt för Nyland, Åboland och Österbotten.

UTÖVER DE REGIONALA projekten finns det ett riksomfattande Produforumprojekt som har till uppgift att främja ökad företagsverksamhet och internationalisering inom skapande branscher. Projektet sprider och utvärderar verksamhetsmodeller, utarbetar tjänster och igångsätter samarbeten som sträcker sig långt över landets gränser.

År 2011 har det riksomfattande Produforumprojektet lanserat en hel produktfamilj av tjänster på nätet som kommer konstnärer och kulturaktörer i hela landet tillgodo.

I februari tog Produforum i bruk en e-posttjänst där vem som helst kan prenumerera på information från nätverkets aktörer på adressen <http://kulturpost.fi>. Som prenumerant kan man välja från vilka regioner och om vilka konstbranscher man vill få information per e-post. Produforumnätverkets aktörer kan använda tjänsten för utskick och nå en mycket bredare målgrupp än tidigare. Nu behöver aktörerna inte längre kämpa med uppdatering av sina presslistor, de finns i Kulturpost.fi.

I SLUTET AV MAJ öppnades mötesplatsen Kulturforum.fi på nätet. Efter en enkel registrering kan alla, som jobbar med konst och kultur på ett eller annat sätt, lägga upp permanenta presentationer och puffa aktuella evenemang, produkter m.m. genom text och bild i två veckor. Och den som vill anlita konstnärer och kulturaktörer kan bekanta

sig med vem som gör vad inom konst och kultur.

Alla som söker eller erbjuder jobb på kulturfältet kan använda sig av sidan Kulturjobb i Finland på facebook. Efter att ha klickat Gilla på sidan är det fritt fram att lägga upp info.

KULTURFORUM.FI på adressen <http://kulturforum.fi> är ingångssidan till alla tjänsterna i Produforums produktfamilj. Produforum marknadsför forumet förutom i Finland också till andra länder, med tyngdpunkt på Norden och Baltikum.

PRODUFORUMS riksomfattande projekt är det enda svenskspråkiga projektet av sammanlagt 18 nationella, som under pågående programperiod får finansiering från Undervisningsministeriets nationella ESF-utvecklingsprogram. Socialfondens finansiering administreras av Närings-, trafik- och miljöcentralen i Tavastland. Delfinansiering kommer från kommuner och från Svenska kulturfonden. Luckan i huvudstadsregionen fungerar som huvudman för projektet och deltar i de tekniska kostnaderna för kulturforumet med understöd från Undervisnings- och kulturministeriet. ♦

Artikelförfattaren

Greta Storlund är informatör för kulturnätverket Produforum.

Adress: Simonsgatan 8,
00100 HELSINGFORS

Tfn: +358 (0)400 551 579

e-post: greta.storlund@produforum.fi

www.produforum.fi

Utö – höst och vår

TEXT: HÅKAN EKLUND

Det har hänt mycket på Utö sedan militären lämnade fyrön 2005, för de fastboende är det på gott och ont. Å ena sidan är det bra att det finns folk, företagare och intresse för utskärsön, att kommunikationer, skola och framtidstron på en levande skärgård fungerar. Också i praktiken.

Men å andra sidan är det slut med den ordnade myndighetsprägel, med fyrfolk, lotsar, lotskutterförare, militärer och beväringar som dominerande inslag.

TIDIGARE var bristen på logi en begränsande faktor för de besökare som inte redan hade ett fotfästa i byn, eller anlände med egen båt. Idag när den gamla militärförläggningen med massor av bäddplatser omvandlats till Utö Havshotell är allt förändrat, och många känner att det ständigt "dräller av folk", speciellt av naturintresserade och speciellt under veckoslut.

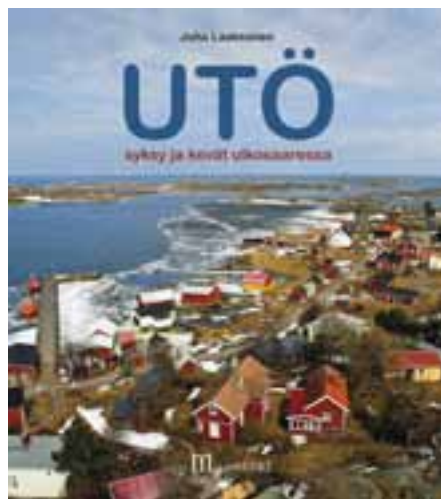
ETT ANNORLUNDA sätt att ta till sig Utös natur och kultur hittas i Juha Laaksonens bok "Utö – syksy ja kevät ulkosaarella" (Maahenki, 2011). Juha Laaksonen, som bla är känd från Radio Suomis "Luontoilta"-program, tillbringade hösten 2009 och våren 2010 på Utö, med fru och tre små barn. Familjen hyrde in sig i en radhuslägenhet på hotellområdet

och blev en del av vardagen på ön; det äldsta barnet gick i skolan. Pappa Juha har sen i text och bild dokumenterat vistelsen i dagboksform på 264 sidor, och resultatet är förbluffande bra! En ny vinkling i denna typ av "naturdokument" är barnens perspektiv, hur väl de anpassade sig till det naturnära och enkla. Ibland är det rörande att läsa om hur minstingarna tog hand om döda fåglar och paddor; att sova med en död pärluggla har väl inte många storstadsbarn gjort.

SPECIELLT för en naturintresserad blir texten aldrig enahanda och tråkig. Tänk att så här enkelt få en insikt om fåglarnas höst- och vårflyttning över Utö, dag för dag. Det är också intressant att följa med hur vädret skiftar, dag för dag. Det som en fastlandsornitolog behöver minst tio års utevistelse till, kan ses på en förmiddag på Utö! Ibland känns det nästan oförsäkrat orättvist; de flesta av Finlands och Nordrysslands fåglar rastar och provianterar under flyttningen på Utö, oftast i samband med dåligt väder.

DEN SOM INTE känner till Utös historia och speciella utskärskultur från tidigare, hittar det viktigaste som utfyllnadstext bland det självupplevda. Juha Laaksonen har läst in sig på Utö, och har i diskussioner med öborna fyllt på med ögonvittnesskildringar av allehanda slag. En av de mera dramatiska bjuder Havshotellens kock Eero-Olavi Kippa på; han var en av de som överlevde Estoniaförlisningen hösten 1994. Av aderton som jobbade i köket var det bara Eero-Olavi och en kallsänkna som överlevde.

BOKEN på 230 x 260 mm har en mycket tilltalande layout och är till bredden fylld med Laaksonens egna högkvalitativa bilder. Slutresultatet är lysande. Detta är en bok som ytterligare kommer att befästa Utö som ett exklusivt och lockande besöksmål. ♦

▲ En av bokens fina barnbilder. © Juha Laaksonen.

Utö – syksy ja kevät ulkosaarella

264 sidor / Inbunden / 230 x 260 mm

Författare: Juha Laaksonen

Utgivare: Maahenki

Layout: Jyrki Heimonen

ISBN: 978-952-5870-27-5

Utgivningsår: 2011

Cirka pris: 45 euro

Kyrksläotts hembygdsförening 100 år

TEXT: HÅKAN EKLUND

Kyrksläotts hembygdsförening grundades våren 1910; två år senare hade man redan 160 medlemmar som hade börjat inse språkets, historiens och folktraditionens betydelse för nationen.

Fennomanin som hade stärkt sitt grepp om Kyrkslätt väckte motreaktioner bland de svenskspråkiga som ledde till ett starkt intresse för sökandet efter en egen nationell identitet. Det är det förflutna, våra rötter, som berättar oss vem vi är resonerade man.

DEN FÖRENING som banade väg för hembygdsföreningen var Kyrksläotts första egentliga ungdomsförening, Hembygdens Vänner, som hade grundats 1895; den allra första ungdomsföreningen på svenskt håll hade grundats i Malax 1888.

J. E. Rosberg (1864-1932) var Kyrksläotts hembygdsförenings första ordförande. Han hade en fil.kand. i zoologi (1886), blev Finlands första filosofiedoktor i geografi (1896) och kom att inneha en universitetsprofessur i geografi fram till 1929. Hembygdsforskningen liknade han vid konsten, "den bär sitt ändamål inom sig själv".

Han uppmuntrade folk att ta tillvara föremål och dokument i familjen och släkten för att kunna "anlägga ett mikrohistoriskt perspektiv och därmed skriva en människonära historia". Självt gav han ut ett antal böcker.

DET SPECIELLA MED Kyrksläotts hembygdsförening är att de i sina stadgar tog med naturskyddets viktiga roll; enligt stadgarna skulle föreningen ha en ombudsman för naturskydd. Initiativet var Rosbergs. Som kunnig naturvetare ansåg han att "människa behöver ett stycke natur att vila ut i". Det första initiativet (mars 1911) var att fridlysa sjöfåglar från jakt under våren och sommar; jakten skulle tillåtas från och med den 15 september. Sålunda skulle "en gräns ändtligen sättas för det redan alltför länge tolererade utrotningskriget mot allt befjädradt vil-lebråd i våra skärgårdar" (Veckobladet 18.3.1911). Senare skulle föreningen i olika perioder ta initiativ till att freda värdefulla naturområden, som idag är uppskattade rekreationsområden.

VID HEMBYGDSFÖRENINGENS 25-årsjubileum 1935 höll Ernst von Born ett festtal som mycket kretsade kring samma frågor som är lika aktuella ännu idag, d.v.s. landets tvåspråkighet.

Han sade bland annat: "Att vårt land har två nationalspråk, är likväl icke blott till men och olycka för detsamma. Rätt fattat kan det vara en styrka för det hela. De båda språken innebära blott två olika yttringar av uttryck för landets andliga odling, två till det yttre olika kulturformer. Men dessa behöver icke stå i motsatsförhållande, allra minst ett oförsonligt sådant till varandra, än mindre behöva de förkväva, förtrycka varandra. De kunna tvärtom utvecklas var efter sin egenart vid sidan av varandra och i ädel tävlan söka tjäna det gemensamma landet och föra det framåt i välstånd, makt och anseende."

Han avslutade festtalet med orden: "Det är samhällets plikt att ordna det så, att envar medborgare känner sig hemma i sitt eget land. Om icke så

Scen ur tablån "Gustaf Wasa" som framfördes på friluftsfesten på Jolkby berg 1930, då kommunen firade 600 år. Kyrksläotts hembygdsförening höll i trädarna för arrangemangen. Bild ur historiken.

sker, blir säkerligen samhället självt mest lidande därpå." Något som vi ständigt påminns om idag, sjuttiosex år senare.

JUBILEUMSSKRIFTEN över hundra år av hembygdsverksamhet i Kyrkslätt är en intressant dokumentation av en svenskbygd som genomgått och genomgår en enorm förändring. Por-kalaparentesen gjorde att föreningen för en lång tid förlorade en stor del av sitt verksamhetsområde.

Idag är det närheten till huvudstads-metropolen som format om hela samhällsstrukturen. Landsbygden har ersatts av ett urbant inriktat industri- och servicesamhälle med kraftig finsk inflyttning. Många lever i en sovstadsmiljö, utan hembygds känsla, där man övernattar för att pendla till jobbet i storstaden. Motorvägsbyggen, storindustri, shoppingcenters och nya bostadsområden har för evigt förändrat värdefulla ursprungsmiljöer och – landskap i Kyrkslätt. De aktiva i föreningen är optimistiska och tror nog att hembygdsrörelsen kommer att leva vidare i någon form, speciellt i de delar av Kyrkslätt som ännu har kvar sin genuina autenticitet. ♦

Ordföranden och redaktör Ingaliill Ihrcke. Foto: © Olle Hakala

FOTNOT: Med början från 1919 har Kyrksläotts hembygdsförening regelbundet gett ut skrifter som dokumenterar bygden; Denna jubileumsskrift är den 28:e i ordningen.

Ta till vara – Bevaka – Förmedla

130 sidor

Kyrksläotts hembygdsförening 100 år,

Redaktör: Ingaliill Ihrcke

Utgivare: Kyrksläotts hembygdsförening r.f., 2010

Svenskan på plats

TEXT: LEIF HÖCKERSTEDT

Svenskan på plats innebär att jag beskriver det språk och den plats där jag vuxit upp och arbetat, mitt språk. Välkommen till Helsingfors, bästa läsare!

Samtidigt har jag sett staden utifrån, närmare bestämt från Ekenäs tio mil västerut. Helsingforssvenskan kommer på plats. Jag ser svenskan både inifrån och utifrån och inte utan en viss bänan i dag. Det som sägs om Helsingforssvenskan gäller långt om stadsspråken överhuvudtaget. Och det som sker i maktens Helsingfors slår ut över hela Finland. Svenskan i Helsingfors visar hur det kan gå. Modellen är inte unik utan liknande exempel påträffas världen över. Ett språk viker undan för att kanske en dag slockna ut.

Villkoren för svenskan i Finland är mycket olika för Åland, Österbotten, Åboland, den nyländska landsbygden och Helsingfors. Men traditionellt har Helsingfors ansetts bära upp språket och står för mycket av det som kallas finlandssvenska.

DET ÄR KLART ATT det bakom texten finns en syn på språket och dess utveckling. Som språkvetare och gammal Helsingforssvensk är jag engagerad både teoretiskt och känslomässigt. Svenskan är det medium som öppnat världen för mig och som jag vill se leva vidare. Denna syn har lett mig in på språkpolitik och finlandssvenskhet och resulterat i debatt och boken Fuskfinnar eller östsvenskar? Där har jag argumenterat för att man skulle se och utnyttja Sverige-kontakten mera.

I SYNNERHET mera språklig växelverkan med Sverige upplevs ofta som lite kontroversiellt i Finland där man ofta förhåller sig reserverat till ett svenskt förflutet. Boken Fuskfinnar

Leif Höckerstedt. Foto: © Birgitta Nyberg

eller östsvenskar? handlar om svenskheten överhuvudtaget, men här vill jag ge något annat, om än med samma tendens. Jag tror att det behövs något konkret språkligt som underlag för diskussionen. Hurudant är det språk vi talar om? Hur ser byggstenarna ut, alltså ljuden, ordformerna, meningarna?

Bokhörnan

Hur används språket? Vad kännetecknar den talade svenskan i Helsingfors? Vad tycker vi/de om språket? Hur kommer finlandssvenskan och andra minoritetsspråk in?

JAG BLANDAR EGNA iakttagelser med fakta ur språkforskningen. Resultatet blir i bästa fall kontroversiellt. Det står jag för som debattör. Också bakom faktaspäckade objektiva språkbeskrivningar kan man skönja en omtanke om språkets liv och framtid. Den omtanken försöker jag här formulera på mitt sätt.

Samtidigt som jag ser det som livsnödvändigt att fler känner till mera om det konkreta språket. Man kan inte debattera och diskutera något abstrakt som alla ser på sitt eget sätt. Vad menar man med frasen Hon har ett gott språk? Vad menar man då man säger att någon har ett så fult språk? Vad innebär det att ett språk minskar?

JAG HOPPAS att boken finner läsare i Sverige. En källa till ständig förargelse i Finland är okunskapen i Sverige om svenskan i Finland. För en Sverige-svensk, eller rikssvensk som vi säger i Finland, är tanken på ett svenskt modersmål och ett svenskt språkområde utanför Sverige i det närmaste absurd. Svenska utanför Sverige är otänkbart och ger en obehaglig känsla av gammal svensk stormaktstid. Det är frågan om samma majoritetstänkande som får många finne att se svenskan i Finland som något onaturligt och övergående. Kanske ses finlandssvenskan som den tvåspråkigas finskinfluerade svenska. Ett fåtal rikssvenskar kan ha en lite nostalgisk uppfattning om den ålderdomliga och mörkblå svenskan i österled som ännu inte förfäats som där hemma.

Den rikssvenska läsaren vill jag säga: Läs på! Svenskan i Finland är mer än

en romantisk kvarleva eller en tvåspråkig lindans.

FÖR ATT HÖRA vad jag skriver om rekommenderar jag läsare att bekanta sig med ljudproven från Helsingfors med omnejd på Svenska litteratursällskapetets webbsidor: www.sls.fi/sparatalet.

Den som sedan vill jämföra svenskan i Finland med svenskan i Sverige kan gå till: <http://swedia.ling.gu.se>. Ljudproven är utskrivna i lättfattlig form. Jag hoppas också läsaren går vidare på egen hand och läser om språket och dess villkor.

Helst ville jag att han eller hon kunde visa att mina farhågor om svenskans svanesång är ogrundade – och handlade så svenskt att allt blir annorlunda. ♦

Artikelförfattaren

Leif Höckerstedt är språkvetare, sociolingvist och debattör. Han innehar en lektorstjänst på Institutionen för Nordiska språk vid Helsingfors universitet.

Artikeln är ett utdrag ur Leif Höckerstedts bok **Svenskan på plats**. Han har tidigare gett ut boken **Fuskfinnar eller östsvenskar?** (2000).

Svenskan på plats

192 sidor

Författare: Leif Höckerstedt

Utgivare: Söderströms, 2010

ISBN: 9789515227386

Utgivningsår: 2010

Cirka pris: 22,90 euro

www.soderstrom.fi

Ett intressant konstnärsporträtt

TEXT: HÅKAN EKLUND

Med Kjell Ekströms biografi "Victor Westerholm – landskapsmålaren, pedagogen, museimannen" inleder Svenska folkskolans vänner en planerad biografiserie om finlandssvenska kulturpersoner. Avsikten är att ge ut två till tre volymer per år där både kända och bortglömda kulturpersonligheter lyfts fram.

Biografien som litterär genre upplever en boom, bland annat i Sverige, medan produktionen av längre biografiska texter varit begränsad i Svenskfinland. Nu blir det ändring.

MED DENNA FÖRSTA bok skapar SFV en ordentlig aptit för projektet. Kjell Ekström lyckas nämligen utmärkt med det som redaktionskommittén föresatt sig, att det "inte är fråga om vetenskaplig grundforskning utan om populärhistoriska, gärna personligt formulerade texter som vänder sig till en bred läsekrets; stor vikt läggs också vid ett rikt illustrationsmaterial". På 96 sidor i trevligt format och med en tilltalande layout finns det mesta som finns att berätta om en av Finlands käraste landskapsmålare. Allt från att Westerholms talang upptäckts tidigt, till studier i utlandet, till bildandet av den s k Öningebykolonin på Åland, karriären som konstlärare och museiintendent i Åbo, de sista årens

utställningsframgångar och hans förtida död. (Redan det att läsa om hur hans studier i Tyskland bekostades, är både anmärkningsvärt och intressant!) Kjell Ekströms Westerholm-biografi är den första på svenska sedan Axel Haartman presenterade honom i Stenmans Konstsalongs bokserie 1918! Aimo Reitalas digra avhandling "Victor Westerholm" från 1967 utkom endast på finska; den senare har utgjort ett bra källmaterial för denna biografi.

DEBATTEN KRING Westerholms första impressionistiska experiment "Björkhage" är intressant, det gäller en oljemålning med en åländsk björkskogshage bland frodiga ormbunkar från 1888.

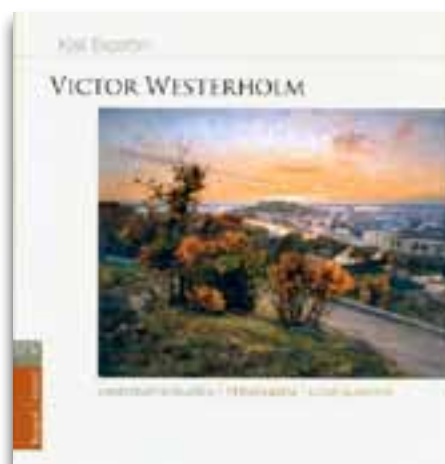
Westerholm var hemkommen från Paris, där han hade inspirerats och insupit nya intryck, som omsattes på duk. Men konstetablissemangen i Finland (dvs Helsingfors) var inte moget för sådant och målningen sågades obarmhärtigt. Trots att målningen orsakade en smärre kulturskandal fortsatte Westerholm att utveckla sin nya stil, tack och lov.

På den tiden skulle en målning motsvara det som idag är ett fotografi, återgivet i all sin dokumentära detaljrikedom, precis som han lärt sig under alla år på Konstakademien i Düsseldorf. Impressionism uppfattades som "luddigt amatörkludd".

Westerholms "Björkhage" hittas idag på Åbo konstmuseum.

INTRESSANTA tidsdokument utgör utdrag ur Hilma Westerholms brev till vänner, där vardagsfragment från familjeliv och konstnärskollektiv beskrivs – och lever vidare för kommande generationer.

Hennes brev till Eva Topelius i maj 1918 innehåller en intressant beskrivning av förhållandena i inbördeskrigets Åbo, hur sonen Torsten sörjde över att en av de rödas granater hade

gått rakt igenom väggen och vidare genom en tavla av pappa Victor, som nu hängde i trasor ... Hon skriver också om hur "Victors museum" (Åbo konstmuseum) "blef skonat, ehuru det flera gånger var på vippen att de röda skulle in dit med kanoner och kulsprutor. – Men de funno antagligen huset med glastak olämpligt."

Hilma och Victor hade gift sig 1885 och de hade ett lyckligt äktenskap. Hilmas känslosamma brev till Eva Topelius där hon berättar om makens död i november 1919 är mycket rörande.

SFV:S BIOGRAFIPROJEKT har i och med denna bok fått en mycket bra start och Kjell Ekström har gjort ett ypperligt jobb! För vänner av konst i Finland (också i Sverige) är detta en måstebok. ♦

Victor Westerholm – landskapsmålaren, pedagogen, museimannen

98 sidor, 22x22 cm
Författare: Kjell Ekström
ISBN: 9789519087108
Cirkapris: 30 euro

Från Nylanders horisont

Att uppleva och förnimma är att må bra

© Marcel Hägglund

De klorofyllsprängda bladen och den makalöst blå försommarhimlen väcker en slumrande längtan. En tårande, men samtidigt också närande längtan efter frihet och havets salta stänk. Havet känns så oändligt och så otämbart, havet möjliggör och symboliserar så mycket.

Sommaren är för mig tidpunkten då kalendern medger frihet – frihet att ta dagen som den kommer.

TANKARNA VANDRAR och går till barndomens till synes ändlöst soliga sommarlov. Regndagarna och med dem alla de riktigt tråkiga dagarna är glömda.

Människans minne är fascinerande. Jag har försökt framkalla känslan som smög på då dagen började grå eller regnig, utan att lyckas. Men lyckoruset över glass på badstranden, båtutfärder, sommar-teaterbesök och disco med sommarkompisarna på mormors dammiga vind, ja den känslan kan jag framkalla när som helst.

Trots alla fina sommardagar, som bidrog till att vi barn orkade med vardagen och skolarbetet under vinterhalvåret, är det ändå det sociala kapitalet som jag samlade på mig i det kollektiv jag levde i under somrarna som gett mig mest. Somrarna utvecklade mig som person. Under de gamla takstockarna lärde jag mig vikten av generationsöverskridande samvaro.

MIN FAMILJ bodde, som säkert många familjer gjorde på 1970- och 80-talet, tillsammans med flera generationer i ett saligt virrvarr av känslor som växlade från grälsjuka och irritation till komplikationsfri känsla av att höra ihop och tillgivenhet. Ingen kunde skonas från humörväxlingarna, men ingen lämnades heller utanför de glädjefyllda ögonblicken.

Då man lever tätt inpå varandra under åtta långa veckor uppstår onekligen situationer där sinne för humor behövs. Det man som barn upplevde med förnedringens tårar rinnande ner för svettiga kinder (att i ladugården halka på kobajs och i snygg båge slungas in under en förvånad kossa i båset var en katastrof av rang för gängets enda flicka), minns man som vuxen med ett livsbejakande gapskratt.

Perspektivet förändras, men känslan av respekt och stum förståelse för den stundom ilska och däremellan förmanande gamlingen, som med öm hand smekte mitt hår tills jag somnade om kvällarna, finns kvar.

Bakom det jag uppfattande som tjat, kunde man finna en livsvisdom som enbart ett långt liv fyllt av glädje, besvikelser och sorg kan ge. Ofta kommer jag på mig själv att citera de äldre personer som fanns i min närhet under somrarna.

DET SOCIALA KAPITAL jag nyss skrev om handlar om förståelse och respekt för olika människors varierande behov. Men också om insikten att ibland måste man kämpa hårt för att nå sina mål. Att som enda flicka göra sig hörd i en hord av bångstyriga pojkar lärde mig mycket om självbevarelse men också om hantering av explosiva konflikter som kunde avblåsas lika snabbt som de uppstod. Allt det som jag fick kämpa mig igenom som barn i vilda pojklekar eller i stridens hetta om den sista karamellen i någon tants finskål har lärt mig oerhört mycket. Både om mig själv och om andra.

TILL SOMMAREN hörde sommarteater, trav, brandkårsfester och fester av olika slag. I byn bestod den festligare samvaron av allt från namnsdagskaffe till fester där "Båkländets vackra Maja" och andra sommarsånger ljöd sommarnatten lång. Det är synd att de frivilliga brandkårerna inte längre samlar in pengar via så kallade brandkårsfester där både den egna byn och grannbyarna samlades

Utbudet av kulturevenemang var inte lika rikt som det är idag. För mig är kultur ett brett begrepp. Upplevelser som skänker välbehag och ett avbrott i vardagens lunk kan kallas för kultur. Det kvittar om det är bygde- eller högkultur. Också i skärgården kan vi idag njuta av ett mångsidigt utbud av konst och kultur.

FÖRUTOM DE sommarfester och -torg vi regelbundet besöker kan jag exempelvis varje sommar promenera till Skärgårdsteaterns föreställning i Pellinge skärgård. I mångfalden finns charmen med evenemang i skärgården.

Ju mera kultur desto större tecken på levande skärgård och på att människor uppskattar traditioner och samvaro. Sommarutställningar, sommar-teatrar, allsångskvällar och allehanda jippon fyller många funktioner. Det många av oss som besöker sommarevenemang vill uppleva är en viss bys eller ös unika kulturarv, vi vill ta del av traditioner och seder. Det känns paka lockar men också främmande element kan vara uppfriskande upplevelser. Det är egentligen bara att välja och vraka enligt humör och rådande upplevelsehunger. Att uppleva och förnimma är att må bra.

INOM SKÄRGÅRDSDELEGATIONEN har vi insett hur viktigt det är med nätverk och med gemensam marknadsföring oberoende av om det gäller upplevelser kring konst, kultur eller turism. Genom att

bilda nätverk av små aktörer som erbjuder olika service och upplevelser kan vi få fungerande helheter där alla parter vinner. Om vi lyckas skapa detta mervärde får vi garanterat flera människor att uppleva skärgården och att uppleva i skärgården. Ännu återstår det mycket arbete, men potential finns.

Mina tre små underverk till gossar på 8, 5 och 1 år har ett betydligt större upplevelseutbud att välja och vraka mellan då familjen vistas i skärgården än jag hade som barn. De lär sig säkert mera och de upplever andra saker än jag gjorde, världen har onekligen krympt. Vilket också fostrar och gläntar på dörren till verkligheter och världar som inte är deras vardag.

MED HANDEN PÅ HJÄRTAT så sörjer jag nog lite att de inte får uppleva den generationsöverskridande gemenskap jag upplevde i mitt sommarkollektiv. Att träffas är inte samma sak som att bo tillsammans. Idag tycker många att det är jobbigt då man i fritidsbostaden inte har egna rum dit man kan dra sig tillbaka. Visst, men ack så lärorikt och fosterande det är. Och lyckliga är de barn som har flera generationer tätt in på sig under hela sommaren! För att tjata och förmana, men också för att överföra värderingar och livserfarenhet.

Jag skulle aldrig någonsin byta ut mina barn-domssomrar! De upplevelser jag hade under somrarna har långt bidragit till den jag är.

Njut av skärgården och upplev i skärgården, det skapar garanterat ett upplevelsebaserat mervärde! ♦

Kolumnförfattaren

Mikaela Nylander är riksdagsledamot och ordförande för Skärgårdsdelegationen.

Tfn: +358 (0) 50 5113029,

e-post: mikaela.nylander@riksdagen.fi

Aspudden, Ramsö 7.6.2011. © Håkan Eklund.

Ramsö, norra Nagu i början av juni. Runt 1800-talshuset på Aspudden blommar äppelträden bland vildväxande kajplök; det är bara att plocka. Till båthuset och bryggan behövs inte många steg; med båt är det inte långt till kyrkbacken i Nagu.

I artikeln "När dimman lägger sig" i Skärgård nr 4/2010 har Nina Söderlund berättat om sin arbetsresa till jobbet i Åbo, under senhöst. Med båt, färja och buss tar det minst 1,5 h enkel resa. Till det behövs stamina. Nina som är Skärgårdsinstitutets ordförande lever som hon lär. Nu i juni är det lätt att förstå varför det är värt besväret; detta är just det skärgårdsboende som så många av oss drömmer om! Här växte Nina upp, efter föräldrarnas död fungerade huset som sommarstuga i tjugo år, nu efter armbrytning med magistratbyråkrater och tillbyggnad är huset igen åretombostad för Ninnu och Alarik (med rötter i Kajanaland).

Nästa nummer av tidskriften Skärgård skall handla om just detta. Det vill säga:

hur får vi fler heltidsboende till skärgården? Och vad händer med närdemokratin i Finlands glesbygder när periferin blir allt mer perifer som en följd av alla sammanslagningar? Vi får också ta del av de intressanta data som projektet "Trygga skärgårdsboendet" har plockat fram, där 30 procent av de deltidsboende i Västabolands stad och i Kimitoöns kommun kunde tänka sig att skriva sig i fritidskommunen. Tio procent av dem angav den sk "magistratfrågan" som ett hinder. Projektteamet Be-Erik Ekström, Erik Berglund och Andreas Hinderesson kallar de fritidsboende för "Den försummade befolkningen", det handlar om ca 30 000 personer som kommer till regionen, främst under sommarhalvåret, ett kundsegment som alla lokala företagare ännu inte "utnyttjat" optimalt.

Håkan Eklund